Posamezni izvod 1.30 šil., mesečna naročnina 5 šilingov.

V.b.b.

SLOVENSKI vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek. Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 56-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt 2, Postfach 17

Letnik XI. | Celovec, petek, 13. januar 1956 | Štev. 2 (716)

Francoski socialisti v središču pozornosti

Izid parlamentarnih volitev 2. januarja v Franciji je, kakor smo zabeležili že zadnjič, spravil francoske politične voditelje v dokaj neprijeten položaj. Pri naporih za sestavo nove vlade so se namreč znašli pred velikimi težavami, ki jih bo mogoče prebroditi le z gotovimi kompromisnimi rešitvami.

Najprej je izgledalo, da se bodo za dosego vladne večine znašle na isti poziciji vse stranke sredine, ki sta jih vodila Faure in Mendes-France, da bi tako dosegle učinkovit nastop proti ekstremistom z desne in leve. Pozneje pa se je izkazalo, da so nasprotja med obema srednima strujama le prevelika in da ne bo mogoče doseči tako imenovane »nacionalne unije«, kot so jo predlagali s strani desne sredine. S tem so dobili socialisti največje izglede, da skupno z levo sredino sestavijo novo vlado tako imenovane socialistično-radikalne republikanske fronte.

Francoski tisk po teh dogodkih pripisuje največ izgledov za sestavo vlade generalnemu sekretarju francoske socialistične stranke Guy Molletu, ki je nato izjavil, da »bodo socialisti stopili pred parlament z določenim lastnim programom in da bodo računali s podporo vseh poslancev, ne bodo pa privolili na nikakršno barantanje«. Mollet je zavzel stališče tudi do sodelovanja s komunisti in dejal: »Ne bomo prosili podpore komunistov, ne bomo pa tudi odklanjali njihovih glasov ne ob investituri nove vlade niti v poznejših debatah.« Hkrati pa je zavrnil ponudbo komunistov, ki so predlagali sestavo »ljudske fronte«, katere koaliciiska vlada bi vključevala komuniste, socialiste in radikale.

Če bi se uresničili sedanji načrti socialistov, bi novo vlado vodil Mollet, podpredsednik pa bi postal Mendes-France. Čeprav v vladi ne bi bili zastopani, bi s tem želi največji uspeh komunisti, ki so doslej veljali za »izobčeno parlamentarno skupino«, ker bi v parlamentu kot najmočnejša skupina lahko govori pomembno besedo, ki bi jo Mollet po njegovih previdnih izjavah več ali manj upošteval, ker mora po njegovem mnenju »tudi komunistična parlamentarna skupina prevzeti odgovornost za program prihodnje vlade«.

Zato je razumljivo tudi optimistično mnenje komunistov, ki pravijo, da je vlada »ljudske fronte« vseh levičarskih strank samo vprašanje časa in da bo do nje prišlo prej ali slej s privolitvijo socialističnih voditeljev ali brez njih. Med francoskim delavstvom se namreč močno širi splošno gibanje, ki se zavzema za sodelovanje levičarskih strank in so tudi v socialističnih vrstah prizadevanja za skupen nastop socialistične stranke s komunisti, kar »da bi odgovarjalo izidom zadnjih volitev, ki so zagotovile levičarsko večino v parlamentu«.

Nova francoska skupščina se bo sestala 19. januarja, ko se bo tudi pokazalo, kaj se je izkristaliziralo iz vseh neštetih kombinacij glede nove francoske vlade. Gotovo pa je že danes največji uspeh v tem, da sta Mollet in Mendes-France odklonila vsako sodelovanje z desničarskimi strujami, kar pomeni veliko zmago delovnega ljudstva Francije.

Dr. Kreisky o sodelovanju med Avstrijo in Jugoslavijo

Državni sekretar dr. Bruno Kreisky je pred nedavnim v zunanjem ministrstvu na Dunaju sprejel sodelavca »Slovenskega poročevalca« B. Pogačnika ter se v razgovoru z njim med drugim posebej zadržal ob vprašanju o preteklem in bodočem sodelovanju med Avstrijo in Jugoslavijo.

Stiki z Jugoslavijo so se v zadnjih letih zelo hitro izboljševali — je dejal dr. Kreisky — in sem trdno prepričan, da bo v prihodnjih letih cela vrsta novih priložnosti, da se to prijateljsko sodelovanje še bolj utrdi. Predvsem imam pred očmi gospodarsko sodelovanje, kjer bi lahko skupno uresničili mnogo konkretnega. Zdi se mi — je nadaljeval — da se gospodarstvi Jugoslavije in Avstrije med seboj v veliki meri dopolnjujeta, kar je eden izmed glavnih temeljev za razvoj dolgoročnega gospodarskega sodelovanja. Zato sem mnenja, da bi bilo treba postaviti načrt gospodarskega sodelovanja za daljšo dobo naprej in da ni dovolj, če postavljamo, kakor smo to delali doslej, to sodelovanje samo na enoletnih gospodarskih pogodbah. Tu moramo najti nove oblike.

V razgovoru je dr. Kreisky izrazil tudi svoje poglede o kulturnem sodelovanju med Avstrijo in Jugoslavijo. Tudi na kulturnem področju je bilo že precej doseženega — je dejal — a še veliko več bi to bilo lahko v bodočnosti in tudi mora biti. Naša zgodovinska usoda nas je stoletja povezovala, kar je rodilo tako averzije, pa tudi simpatije. Šele če kdo med nami danes pride v deželo drugega, bo spoznal, kako blizu smo si.

O vlogi Avstrije v zunanji politiki in v Organizaciji združenih narodov je dr. Kreisky dejal: Avstrija in Jugoslavija sta si v podobnem položaju tudi glede nekaterih zunanjepolitičnih vprašanj. Prepričan sem, da se bomo tudi kot člani OZN vselej znašli na istem stališču povsod, kjer bo šlo za obrambo miru in za sporazumevanje med narodi, ker poznam občutek jugoslovanskih narodov za svobodo.

Glede bodočih nalog, ki čakajo avstrijsko državno politiko po doseženi svobodi, je dr. Kreisky poudaril: Zdaj moramo zgraditi predvsem svoje gospodarske vire ter voditi — vsaj kar se nas socialistov tiče — tako politiko, ki bo ustvarila iz naše dežele res dom za ljudstvo.

Za mirno zadovoljitev problema narodnostne manjšine

V teku razgovora je jugoslovanski novinar vprašal avstrijskega državnega tajnika tudi za njegove poglede na vprašanje narodnostne manjšine Slovencev v Avstriji, nakar je dr. Kreisky odgovoril:

V tem splošnem sodelovanju manjšinskega vprašanja ne bi dramatiziral, kajti od tega nimamo koristi ne eni ne drugi. Kljub vsemu moramo pri[illegible]upaj in zato je bolje, da ne hodimo [illegible]razen. Sem v tem vprašanju za mirno zadovoljitev problema.

Jordanija odklanja Bagdadski pakt

V soboto je odstopila jordanska vlada s predsednikom Hašemom na čelu. V glavnem mestu Jordana in ostalih krajih so bile zelo hude demonstracije proti nameravanemu pristopu Jordana k Bagdadskemu paktu, ki so ga sklenile Velika Britanija, Turčija, Pakistan, Irak in Perzija. Nemiri v Jordaniji so trajali dalj časa. Pri tem je prišlo do hudih spopadov in demonstracij. Ubitih je bilo sedem ljudi, ranjenih 22, okoli 300 oseb pa je bilo aretiranih. Do pomiritve položaja je prišlo šele v ponedeljek, ko je jordanski kralj Hussein zaprisegel novega ministrskega predsednika Samir el Rifa in ga zadolžil s tem, da mora skrbeti za vzpostavitev miru in reda v Jordaniji.

In res, z izvolitvijo novega predsednika ni prišlo več do nobenih demonstracij, ki so prej trajale skoraj ves mesec. Novi predsednik pa je izjavil, da v dobi njegovega uradovanja kot predsednik Jordana ne bo prišlo do pristopa k Bagdadskemu paktu, pač pa da bo glavni problem njegove vlade vprašanje Palestine. Novi predsednik je prevzel tudi posle ministrstva za notranje zadeve.

Pristop Jordana k Bagdadskemu paktu je želela predvsem Velika Britanija, ki pa je pri tem doživela popoln neuspeh, ker je ljudstvo odločno demonstriralo proti temu, da bi se Jordanija priključila zapadnemu bloku.

V poslanici, ki jo je poslal jordanski kralj Hussein novemu predsedniku El Rifaju, je odobril sestavo nove vlade. Izrazil je upanje, da bo ta vlada ohranila prijateljske odnose z vsemi arabskimi deželami »v interesu miru in ureditve palestinskega vprašanja.« Kralj tudi pričakuje, da bo nova vlada ohranila dobre odnose s prijateljskimi in zavezniškimi državami, okrepila zakonitost in vzpostavila trajen red.

Konservativci hočejo doseči umik Edena

Britanska vlada je bila v soboto prisiljena, da je uradno dementirala vse vesti, ki govorijo o tem, da namerava sedanji britanski ministrski predsednik Eden v kratkem odstopiti. Uradni vladni predstavnik je izjavil, da so vse govorice o nameravanem odstopu Edena neutemeljene in izmišljene.

Britanski ministrski predsednik je zadnji čas podvržen ostri kritiki tudi iz vrst konservativcev. Londonski list »Observer« piše, da je zelo močna skupina konservativcev odločena doseči odstop Edena in njegov umik v Dom lordov.

Eden bo imel 18. in 21. januarja dva važna politična govora. Pričakujejo, da bo ob tej priložnosti podal pregled dela britanske vlade v zadnjih mesecih in da bo v svojih govorih odgovoril na številne kritike na račun dela vlade, do katerih je prišlo ne samo iz vrst opozicije, temveč tudi iz vrst konservativcev, predvsem pa konservativnega tiska. Te kritike vlade in Edena so povzročile, da v Londonu nekateri mislijo, da se bo kmalu umaknil s položaja ministrskega predsednika in da bo njegov naslednik bivši finančni minister Butler. To pa sta uradno dementirala vlada in Butler sam. Butler je novinarjem izjavil, da je trdno odločen podpirati ministrskega predsednika Edena zoper vse njegove težave. Nadalje je Butler izjavil, da odločno zanika vse klevetniške govorice in da bo kakor vedno tako tudi v naprej podpiral ministrskega predsednika, ker ga smatra za najboljšega predsednika vlade.

Nova vlada v Posarju

Pred nedavnim izvoljeni posarski deželni zbor je v torek tega tedna izvolil za novega ministrskega predsednika dr. Neya, predsednika pronemške krščansko-demokratske zveze. V novi deželni vladi Posarja so zastopane samo pronemške stranke in so sedeži razdeljeni takole: CDU, kateri pripada tudi novi ministrski predsednik, ima tri ministre, Demokratska stranka dva in socialisti enega ministra, medtem ko dva člana vlade ne pripadata nobeni stranki.

Novi ministrski predsednik Ney je v svoji nastopni izjavi poudaril željo posarske vlade po združitvi z Nemčijo, kar pa bi se moralo izvršiti sporazumno med Francijo in Nemčijo. Prav tako bi morala biti ločena gospodarska združitev Posarja s Francijo, ki je bila izvedena v preteklosti, kar pa ni mogoče rešiti tako, kot bi se prerezal gordijski vozel, marveč le v duhu resničnega sodelovanja.

Tito o obisku Etiopije in Egipta

Po skoro šestedenski odsotnosti se je predsednik Jugoslavije Tito minuli torek vrnil z državnega obiska v Etiopiji in Egiptu. V Pulju, kjer ga je pričakala in pozdravila množica 60.000 ljudi iz mesta in vse Istre, je Tito v svojem nagovoru poudaril izredno prisrčen sprejem, ki ga je bil deležen v obeh deželah, ter izrazil prepričanje, da bo ta obisk koristil ne le Jugoslaviji, Etiopiji in Egiptu, marveč tudi utrditvi splošnega miru v svetu.

Ponosni smo — je dejal Tito — ko smo videli, kako velik ugled uživa Jugoslavija v tem delu sveta, ker vidijo ti narodi v Jugoslaviji državo, ki je prav tako šla skozi mnoga trpljenja, ki je prav tako morala s krvjo plačati svojo svobodo in o kateri vedo, da lahko pričakujejo od nje vsaj moralno podporo v njihovih prizadevanjih, da bi ohranili svojo neodvisnost in mir. Etiopija in Egipt se hočeta enako kakor Jugoslavija popolnoma svobodno in brez vsake zunanje dominacije razvijati, obe deželi potrebujeta in tudi zaslužita podporo od zunaj, prav tu mora priti do popolnega izraza pomoč nerazvitim državam.

Govoreč o bodočem sodelovanju med Egiptom in Jugoslavijo, zlasti na gospodarskem področju, je Tito dejal: Glede mednarodnega položaja smo se v celoti sporazumeli za ohranitev miru, za nepristopanje na nobeno stran, o potrebi krepitve vseh sil, ki želijo, da bi se mednarodna vprašanja reševala na miren način, da je treba obrzdati tekmovanje v oboroževanju in da naj se bogastva, ki jih ima svet, uporabljajo za dobro ljudi, ne pa za njihovo uničevanje.

Končno je predsednik Jugoslavije dejal, da se je na svoji poti po Etiopiji in Egiptu prepričal, da je sodelovanje med državami z različnimi družbenimi sistemi ne samo možno, ampak celo zelo lahko. Prepričan sem — je dodal — da se je z obiskom teh držav prestiž Jugoslavije še bolj okrepil in da so se ljudstva velikega dela afriškega kontinenta prepričala, da je Jugoslavija miroljubna država, ki se dosledno drži svojih načel mirnega mednarodnega sodelovanja z vsemi narodi.

Slovenski ples — veliko kulturno-družabno srečanje

V prvem tednu letošnjega leta je bilo v prostorih Slovenske prosvetne zveze in slovenske knjigarne v Celovcu nadvse živahno. Ljudje, ki so prihajali po vstopnice za »Slovenski ples«, so se vse dni kar vrstili in si dobesedno drug drugemu podajali kljuke na vratih. In skoro brez prestanka je zvonil telefon . . . : »Naše prosvetno društvo nima več kart! Pošljite jih z večernim avtobusom še dvajset!« — »Premalo vstopnic imamo v Šmihelu pri Pliberku, rezervirajte nam jih še petnajst.« — »V Bilčovsu smo že vse karte razprodali in jih potrebujemo še 25.« — »Iz Bistrice v Rožu hoče še več ljudi na Slovenski ples. Še dvajset vstopnic nam hitro in zanesljivo pošljite!« — Na kratko povedano: Vsepovsod po naših krajih, od Pliberka pa do ziljskih vasi, so šle vstopnice za »Slovenski ples« hitreje v prodajo kakor svoječasno tiste znamenite, iz pregovora poznane sveže žemlje pri peku. Odveč so bili pomisleki in skrbi črnogledov zaradi zgodnjega termina »Slovenskega plesa« tik po praznikih in novoletnih silvestrovanjih. Optimisti smo imeli prav: »Slovenski ples« je že tako udomačen in priljubljen pri veselih ljudeh širom naših krajev, da udeleženci, če treba, raje nekoliko štedijo ob silvestrovanju, da ne zmanjka za tradicionalno kulturno-družabno prireditev v Celovcu.

V soboto na večer je bila Delavska zbornica kakor veliko mravljišče. Z vseh smeri: s kolodvora, z avtobusne postaje, z vseh okolišev Celovca so se zgrinjale skupine in množice ljudi. Pred vhodom so se vrstili posebni avtobusi in privatni avtomobili, garderoba je komaj zmagovala veliki naval, preostale vstopnice na večerni blagajni so bile v hipu razgrabljene in marsikdo, ki si jih ni oskrbel pravočasno, se je verjetno znal v teku večera še po ovinkih preko Ljudske kleti pretihotapiti do zaželjenega cilja.

Že dokaj časa pred napovedanim začetkom je v slavnostni dvorani in v vseh stranskih prostorih bučalo kakor v čebelnem panju pred rojenjem. Kdor v začetku ni dobil prostora ob mizah, se je zatekel na obsežni balkon, ki se je pravtako do zadnjega mesta napolnil.

Med častnimi gosti se je prireditve udeležil njen pokrovitelj, gospod deželni glavar Wedenig, vabilu pa so se odzvali tudi: namestnik deželnega glavarja g. Krassnig, predstavnik vlade FLRJ v Trstu, generalni konzul Mitja Vošnjak, šef Urada za zvezo FLRJ v Celovcu, svetnik ambasade Dušan Bravničar z vsemi člani Urada, šef Urada za zvezo FLRJ v Grazu Slobodan Krstić z več člani Urada, celovški podžupan Franz Pogatschnig, dvorni svetnik Julius Heinzel, podpredsednik Delavske zbornice Friedrich Fuchs, pesnik in pisatelj Michael Guttenbrunner in številni drugi predstavniki

Predsednik SPZ dr. Franci Zwitter pozdravlja došlega g. deželnega glavarja Wedeniga — pokrovitelja prireditve

koroškega javnega življenja. Jasno so bili navzoči tudi predstavniki vseh v ZSO vključenih organizacij.

Po pozdravnih besedah predsednika Slovenske prosvetne zveze dr. Francija Zwittra se je pred gledalci in poslušalci zvrstil pester in umetniško kvaliteten kulturni program. Solista ljubljanske opere Miro Brajnik in Vladko Korošec sta zapela vsak po eno narodno pesem, operni napev iz Straussove opere »Noč v Benetkah« in Rossinijevega »Seviljskega brivca«, v duetu pa odlomek iz Smetanove opere »Prodana nevesta«. Člani opernega baleta iz Ljubljane Lidija Lipoševa, Tatjana Remškarjeva, Janez Miklič in Stane Polik so izvajali plese iz »Ohridske legende«, »Traviate« in drugih svetovno znanih baletnih in opernih stvaritev. Umetnike je ob klavirju spremljala pianistka Dana Hubadova. Vsi gostje iz Slovenije so bili deležni navdušenega aplavza navzoče publike.

Ko je mariborski profesor Zlatko Zei kot napovedovalec programa najavil nastop Avsenekovega kvinteta in še s svojimi humorističnimi vložki doprinesel k porastu veselega razpoloženja, so se plesni pari mladega in starega pokolenja lah-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Omizje z deželnim glavarjem

GOSPODARSKI DROBIŽ

Trgovinski promet med Avstrijo in Švico

Trgovinski promet med Avstrijo in Švico se je v prvih enajstih mesecih leta 1955 nasproti istemu časovnemu obdobju prejšnjega leta zvišal v vrednosti od 216,8 milijona na 264,8 milijona švicarskih frankov. Avstrijski izvoz se je dvignil od 97,1 na 116 milijonov švicarskih frankov, kar znaša 19 odstotkov. Uvoz iz Švice pa se je dvignil od 119,7 na 148,8 milijona švicarskih frankov ali za 24 odstotkov. (Wikorr)

Pomorska zveza med Jugoslavijo in Kitajsko

Jugoslovansko-kitajska pomorska zveza je bila pred kratkim odprta s tem, ko je iz jugoslovanskega pristanišča Rijeka odplul jugoslovanski prekooceanski parnik »Bosna« v Šanghaj na Kitajskem.

Promet reške luke

Promet reškega pristanišča je lani presegel za 800.000 ton promet iz leta 1954. Reški promet je lani dosegel 3,5 milijona ton. Najvišja postavka je bila prevoz pšenice, nato pa tranzitni promet Avstrije, Madžarske in ČSR. Pričakujejo, da bo januarski promet presegel vse dosedanje mesečne številke in dosegel okoli 370.000 ton.

Velikanska skladišča za pšenico v ZDA

Le četrtino vsega ozemlja Združenih držav Amerike obsega obdelana zemlja, Pri takšni obsežnosti države je donos obdelane površine še vedno velikanski. ZDA, ki sicer mnogo porabijo za domače potrebe, so vendar še vedno ena tistih dežel, ki v velikanskih količinah izvažajo živila v svet. Obdelovanje zemlje je izredno modernizirano. Manjših kmetij ni, pač pa so številni farmarji, ki se ukvarjajo s poljedelstvom. Njihova posestva so ogromna. Vsak farmar goji le tisto, kar v njegovem kraju najbolj uspeva in je najbolj donosno. Zemlja je boljša v Ameriki in so zato hektarski donosi mnogo višji kot pri nas v Evropi. Mnogokrat se tudi zgodi, da farmarji svojega blaga ne morejo spraviti v promet, ker ga je v državi preveč. ZDA pa so napravile korak naprej. Tako je vlada ZDA pokupila farmarjem vso odvišno pšenico in jo spravila v velikanskih skladiščih, kjer jo hrani do uporabe. Slika AND nam kaže 12 takih skladišč, katerih vsako sprejme 35.000 kubičnih metrov pšenice. Ta skladišča se nahajajo v državi Missouri.

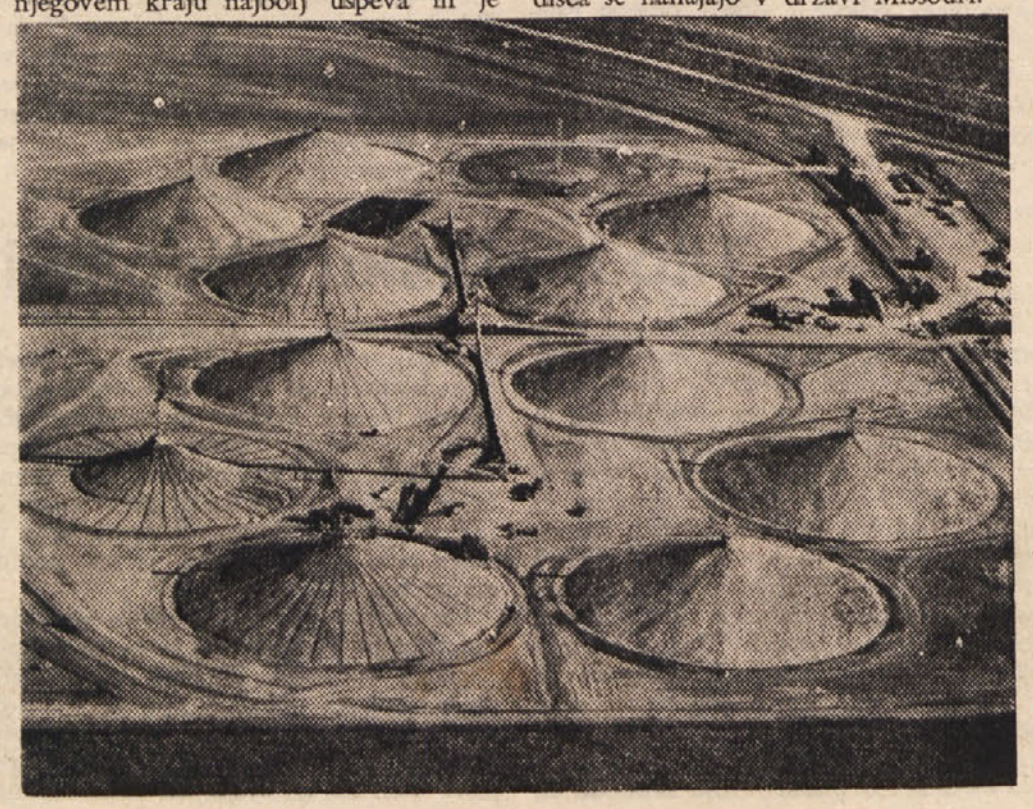

PO ŠIRNEM SVETU

Rim. — Italijanski minister za zunanje zadeve Martino, ki se je nekaj časa mudil na obisku v Indiji, Ceylonu in Pakistanu, se je vrnil v Rim.

Düsseldorf. — Nemški vicekancler Blücher je v ponedeljek odpotoval z letalom indijskega civilnega letalstva »India air« iz Düsseldorfa na državni obisk v Indijo. Blücherja spremlja devet zastopnikov urada za zunanje zadeve in zastopniki drugih ministrstev. Delegacija bo ostala v Indiji enajst dni.

Pariz. — Na pariških letališčih Orly in Le Bourget je prišlo v ponedeljek do popolnega zastoja prometa, ker je stavkalo celotno osebje letalske varnostne službe na obeh letališčih. Stavkujoči protestirajo proti temu, ker se vlada brani, da bi delavcem izplačali plačo za 55 dni, ko so stavkali. Ravno tako so stopili v stavko uslužbenci varnostne službe na letališčih v Nizzi in Marseillu.

Aleksandrija. — Iz Anversa je prispelo v Aleksandrijo 114 britanskih tankov za egiptsko vojsko. Tanke je pripeljala v Aleksandrijo egiptska ladja »Al Kahira.«

Berlin. — Sovjetska delegacija, ki jo vodi predsednik prezidija Vrhovnega sovjeta Vorošilov, ki se je mudila v Vzhodni Nemčiji ob priliki 80-letnice predsednika vzhodnonemške republike Piecka, se je vrnila v Moskvo.

Santiago de Chile. — Čilski nacionalni kongres, ki ga je vlada pretekli teden razpustila, je bil zopet sklican, da odloči o tem ali bo obveljalo za naprej obsedno stanje, ki ga je vlada razglasila pretekli petek. Centralni sindikat je napovedal splošno stavko iz protesta proti vladnim inflacijskim ukrepom, v okviru katerih je blokirala cene in mezde, kar je povzročilo nezadovoljstvo in sedanjo krizo v državi.

Peking. — Kitajski časnik »Da Gun Bao« je objavil članek o jugoslovansko-egiptovskih odnosih, v katerem poudarja, da kitajski narod pozdravlja skupni komunike predsednika Tita in ministrskega predsednika Naserja in da se pridružuje narodom Jugoslavije in Egipta v boju za zmanjšanje napetosti v svetu. Mir se ohrani, poudarja časnik, le na podlagi sodelovanja vseh narodov.

Concord. — V republikanskih krogih države New Hampshire izjavljajo, da bodo v tej državi kandidirali predsednika Eisenhowerja na volitvah 13. marca, ko bodo izbirali kandidate za predsedniške volitve. Postavitev te kandidature razlagajo v političnih krogih kot namig na to, da bi utegnil Eisenhower spet kandidirati na novembrskih predsedniških volitvah v ZDA.

Hongkong. — Trije častniki civilnega letalskega prometa s Formoze so prebegnili v Ljudsko republiko Kitajsko z osebnim letalom Čangkajškovega sina.

Washington. — V krogih ameriškega Kongresa izjavljajo, da pripravlja ameriška komisija za atomsko energijo letos na Pacifiku vrsto poizkusov z atomskim orožjem. Med drugim bo prišlo tudi do eksplozije najhujše vodikove bombe, kar jih ima komisija. Sodijo, da bodo te poizkuse napravili na področju otočja Enivetok.

Bonn. — Nemška zvezna republika je zaprosila Združene države za posojilo dvanajstih rušilcev za nemške pomorske sile. ZDA naj bi izročile rušilce nemškim pomorskim silam za dobo šestih let. Prošnjo sedaj proučujejo v obrambnem ministrstvu v Washingtonu.

Moskva. — V teku letošnjega leta bo egiptski ministrski predsednik obiskal Sovjetsko zvezo in vzhodnoevropske dežele. Ob tej priložnosti se bo odzval tudi povabilu v Jugoslavijo, kamor ga je povabil Tito ob svojem nedavnem bivanju v Egiptu.

Tokio. — Japonski cesar Hirohito, ki je opustil že veliko cesarskih tradicij, je tudi v zadnjem času napravil velik korak v tej smeri naprej, ko je obiskal prvič javno kino predstavo, kar je za cesarje neobičajno.

Ob stoletnici rojstva Antona Aškerca

V ponedeljek tega tedna je slovenski kulturni svet obhajal stoletnico rojstva Antona Aškerca, pesnika, ki si je s svojimi svobodomiselnimi prizadevanji pridobil neminljivo mesto v slovenski literaturi. Kot sin revnega kočarja blizu Rimskih Toplic se je po osnovni šoli, ki jo je obiskal pri sv. Marjeti, ter v Celju končani gimnaziji bolj po sili razmer kakor iz srčnega nagnjenja odločil za duhovniški poklic, v katerem pa je vztrajal le 17 let. Pozneje je postal arhivar pri ljubljanskem magistratu, kjer je opravljal službo do svoje smrti dne 7. junija 1912.

Kot pesnik se je Aškerc prvič predstavil leta 1880, ko je pod imenom Gorazd objavil v dunajskem Zvonu svojo prvo pesnitev. Že od vsega početka je njegova krepka, odločna, samozavestna pesem močno odjeknila v vrstah slovenskega pesništva, hkrati pa naletela na strupen odmev med takratnimi ozkosrčnimi voditelji slovenskega klerikalizma, ki so s škofom dr. Mahničem na čelu več ali manj uspešno skušali usmerjati pot slovenske književnosti. Kakor je Mahnič brezobzirno napadel mehkočutnega Gregorčiča, katerega nekatere pesmi je označil celo za brezverske in nasprotne verskim načelom, tako se je še bolj besno zaletel v stvaritve Aškerca, uporniškega »božjega služabnika«, ki je bil vse preveč odločen borec proti ozki katoliški miselnosti. Medtem ko je Gregorčičeva pesniška moč po napadih zlasti s strani njegovih stanovskih tovarišev začela pešati, se je Aškerc odločno postavil v bran proti škofu Mahniču in njegovim ozkosrčnim somišljenikom ter kot satirik in bojevnik izražal v pesnitvi svoj uporniški boj za svobodo in svoj svetovni nazor.

Kmalu se je Aškerc v svojem pesnikovanju ločil od romantike in postal predstavnik realizma v slovenskem pesništvu. V jasnih in preprostih besedah in brez vsakega olepšavanja je spregovorila njegova pesem o viharnih časih slovenske zgodovine in slovenske zemlje. O Aškerčevem mogočnem pesniškem poletu priča venec balad o kmečkih uporih na Slovenskem, ki so izšle pod skupnim naslovom »Stara pravda«. Aškerc je tudi prvi med slovenskimi pesniki prikazal življenje, trpljenje in stremljenje delavcev, sploh pa je bil glasnik ponižanih in razžaljenih, dosledni obtoževalec socialnih krivic ter kritik takratnih kulturnih in političnih razmer na Slovenskem.

Izmed njegovih pesniških zbirk je nedvomno najbolj znana prva knjiga »Balade in romance«, ki je izšla leta 1890 pri celovški Mohorjevi družbi. Sledila pa ji je še cela vrsta drugih izdaj, medtem ko je mnogo svojih pesnitev objavil tudi v raznih revijah. Prav tako je sodeloval pri urejevanju takratnih literarnih revij ter je izdal pesniške zbirke raznih drugih pesnikov.

Kot pesnik balad in romanc je Aškerc slovensko pesništvo obogatil z realistično epsko pesmijo in mu gre zato glavna zasluga.

Slovenija časti pesnika

Na dan stoletnice Aškerčevega rojstva so mu v Ljubljani na hiši, kjer je stanoval zadnjo četrtino svojega življenja, odkrili spominsko ploščo, za katero je napravil načrt arhitekt Kobe. Vse večje proslave stoletnice pesnikovega rojstva pa bodo šele konec majnika in v začetku junija.

Da bi proslave potekale čim bolj slovesno, je bil osnovan poseben republiški pripravljalni odbor pod predsedstvom upravnika Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani dr. Mirka Rupla in še poseben pripravljalni odbor v Celju. Oba odbora sta prevzela skrb za obnovitev Aškerčeve rojstne hiše v Globokem pri Rimskih Toplicah, kjer bodo uredili v obliki malega muzeja pesnikovo spominsko sobo z njegovimi slikami, rokopisi in drugimi spominskimi predmeti, slovenski umetnik Božidar Jakac pa bo za to sobo izdelal Aškerčev portret. V Celju bo izšel Aškerčev zbornik, ki ga ureja upravnik celjske študijske knjižnice, središče proslav spomladi pa bo postavitev in odkritje spomenikov v Ljubljani in v Celju, kjer bodo ob tej priložnosti tudi na svečanih akademijah počastili stoletnico pesnikovega rojstva.

Tudi v Moskvi so proslavili Aškerčevo stoletnico

Ob stoletnici rojstva slovenskega pesnika Antona Aškerca je Zveza pisateljev Sovjetske zveze priredila v Moskvi slovesno proslavo z umetniškim programom. Proslavo, ki so se je udeležili tudi predstavniki jugoslovanskega predstavništva v Moskvi, je otvoril predsednik slovanskega odbora Sovjetske zveze Gundorov, o življenju in delu Antona Aškerca pa je predaval sovjetski književnik Vadim Koževnikov.

V počastitev Mozartovega spomina

Kakor smo že poročali, je letošnje leto posvečeno spominu na velikega avstrijskega komponista W. A. Mozarta, katerega se bo ves kulturni svet spominjal skozi vse leto na najrazličnejših proslavah. Avstrija kot Mozartova domovina se bo Mozarta še prav posebej spominjala. Poleg neštetih proslav in prireditev bo narodna banka prav v ta namen izdala tudi nove kovance za 25 šilingov, ki bodo prišli v promet na dan Mozartovega rojstva, torej 27. januarja. Na sprednji strani kovanca bo slika Mozartovega spomenika na Dunaju, na zadnji strani pa bo nosil kovanec grbe vseh devetih zveznih dežel ter številko »25«. Nove kovance bo možno skozi vse leto dobiti pri bančnih ustanovah.

Avstrijska pošta pa bo ob tej priložnosti izdala posebne spominske znamke, ki bodo v pariškomodri barvi prikazovale velikega umetnika. Znamke začnejo veljati 21. januarja, njih vrednost bo znašala 2,40 šilinga in bodo izšle v nakladi 2 milijona komadov.

Knjižnica deželnega muzeja v letu 1955

Knjižnica deželnega muzeja za Koroško v Celovcu, ki ne nudi samo v muzeju delujočim znanstvenikom potrebno strokovno literaturo, marveč je splošno dostopna vsem, ki se za literaturo z različnih področij zanimajo, je bila v letu 1955 v večjem obsegu obiskana in izkoriščena.

V letu 1954 si je 3.160 koristnikov muzejske knjižnice izposodilo 13.080 zvezkov znanstvenih knjig in revij. Nekateri pa so ta dela študirali kar v prostorih muzeja. V letu 1955 je bilo že 4.390 koristnikov knjižnice, ki jim je bilo stavljenih na razpolago kar 16.540 knjig in revij.

Ta porast izkoriščanja deželnomuzejske knjižnice jasno priča, da je v deželi vedno večje zanimanje za deželoznanstvo in za znanstvena raziskavanja sploh.

Dunajska „Revija na ledu" z novim programom

Koncem lanskega leta je imela dunajska »Revija na ledu« svojo letošnjo premiero, ki je ponovno potrdila mednarodni sloves plesne skupine, katere nedoseženo izvajanje plesov na ledu je znano daleč preko meja domovine. Pod naslovom »vse po želji« bodo dunajski umetniki tekom letošnje zimske sezone navduševali tako doma kakor tudi v raznih deželah, kamor jih bo vodila pot gostovanja, ljubitelje prelepe umetnosti na ledu.

Na AND-sliki vidimo prizor iz letošnjega programa »Revije na ledu«, v ospredju Jirino Nekolovo in Fernanda Leemansa, dva prva plesalca, ki sta si že lani osvojila srca vseh gledalcev.

NOVE KNJIGE

Letopis SAZU. Slovenska akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani (SAZU) je objavila šesto knjigo svojega »Letopisa«, v kateri podaja pregled o delu v letu 1954. Na splošno je iz tega poročila razvidno, da je SAZU v letu 1954 svoje delovanje z velikim uspehom razširila, kar se kaže zlasti na področju njenega sodelovanja z inozemstvom. Ne samo, da se je zvišal obseg dopisovanja s sorodnimi ustanovami v inozemstvu, marveč se je v primerjavi s prejšnjimi leti znatno dvignilo tudi število študijskih obiskov ter predavanj, ki so jih imeli člani SAZU v raznih tujih državah, med drugim mnogi tudi v Avstriji.

Še prav posebno uspešna pa je bila izmenjava publikacij SAZU in je v letu 1954 zajela skoraj vse akademije sveta ter razne druge važne znanstvene ustanove; ob koncu leta 1954 je vršila biblioteka SAZU redno knjižno zameno s 513 ustanovami, od tega 103 v Jugoslaviji, 410 pa v inozemstvu, med temi tudi v državah vzhodne Evrope, s katerimi so bili stiki v prejšnjih letih domala popolnoma prekinjeni.

Iz Letopisa je tudi razvidno, da je štela Slovenska akademija znanosti in umetnosti koncem 1954. leta 2 častna člana, 34 rednih ter 20 dopisnih članov, umrla pa sta v tem letu 1 redni in 1 dopisni član.

Pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti sta v razredu za umetnost izšli kot najnovejši publikaciji dve partituri, delo slovenskega skladatelja L. M. Škerjanca, in sicer **»IV. simfonija«** za godalni orkester ter **»Kvintet«** za dve violini, dve violi in violončelo.

120 koncertov jugoslovanskega ansambla v Ameriki

Znameniti jugoslovanski folklorni ansambel narodnih plesov in pesmi Makedonije »Tanac« je te dni odpotoval v Severno Ameriko, kjer bo priredil na svojem 18 tednov trajajočem gostovanju 120 koncertov in nastopov. Najprej bo nastopil na Broadwayu v New Yorku, nato pa skoraj v vseh večjih mestih ZDA in Kanade. »Tanac« je prvi jugoslovanski ansambel narodnih plesov in pesmi, ki bo gostoval v Severni Ameriki. Iz vrst jugoslovanskih izseljencev, živečih v Ameriki, je uprava ansambla pred njegovim odhodom na turnejo prejela mnogo pisem s sporočili, da je v ZDA in Kanadi za gostovanje veliko zanimanje.

Slovenski ples — veliko kulturno-družabno srečanje

(Nadljevanje z 2. strani)

ko vso noč svobodno odločali za privrženost moderni plesni glasbi Študentskega plesnega orkestra ali pa bolj domačim melodijam kvinteta.

Vsa pestra družba udeležencev »Slovenskega plesa« iz vseh slojev prebivalstva naših vasi, trgov in industrijskih središč se je družno s sodeželani nemškega jezika sprostila in razživela v prijetni domačnosti. Kmečki človek in delavec, obrtnik in nameščenec ter delovni inteligent, vsi brez razlike poklica so se počutili kot svoji med svojimi. Nikogar tudi niso motile razlike jezika in narodnostnega porekla. Slovenska govorica v vseh odtenkih koroških narečij ni pomenila za navzoče nemško govoreče Koroščce ali obratno nobene ovire in prepreke za medsebojni kontakt. — V času, ko se okosteneli ostanki nacionalizma in šovinizma še na vse kriplje prizadevajo, da bi z gonjo proti dvojezičnim šolam, z ustrahovalnimi podpisnimi akcijami, z lažjo o vindišarstvu, z izmišljenimi parolami o infiltraciji in slovenizaciji, s südmarkovskim podkupovanjem in rovarjenjem zasejali nemir in mržnjo med pripadnike obeh narodov na Koroškem, je prodorni uspeh velike kulturno-družabne prireditve Slovenske prosvetne zveze v Celovcu ponovno dokazal pravilnost in postopno učinkovitost truda in prizadevanj vseh tistih činiteljev na Koroškem, ki z nami vred stremijo za naprednim demokratičnim razvojem, za mirnim in prijateljskim sožitjem in za enakopravnim življenjem delovnih ljudi obeh narodov na Koroškem. Tudi letošnji »Slovenski ples«, ki je združil v celovški Delavski zbornici toliko obiskovalcev obeh jezikov, kot še nikdar poprej, je doprinesel svoj del k uresničevanju teh plemenitih ciljev, hkrati pa s posredovanjem gostovanja kvalitetnih umetnikov iz Slovenije prispeval k urejevanju kulturnih vezi med sosednima deželama. Slovenska prosvetna zveza kot prirediteljica zasluži za svoj trud v tej smeri nedeljeno zahvalo in priznanje vse dobromisleče javnosti.

Baletni utrinek s Slovenskega plesa

Korak za obnovo kulturno-prosvetne dejavnosti v Podjuni

Nekako uvod v novo kulturnoprosvetno življenje v Podjuni je bil uspeli pevski koncert v Železni Kapli na praznik dne 6. januarja 1956. Koncertirali so združeni podjunski pevski zbori iz Železne Kaple, iz Št. Vida v Podjuni in iz pliberške okolice. Združeni zbori so odlično prestali svojo preizkušnjo na nepozabni pevski turneji na slovenskem Štajerskem. Priznanje in prisrčen sprejem naše narodne pesmi na gostovanju je naše pevce, po veliki večini mlade sile, navdušil, da so se odločili našo domačo kulturno dobrino spet posredovati po naših krajih in s tem premostiti nekakšen zaostanek v organizirani kulturnoprosvetni dejavnosti v naših naseljih, kjer je prebivalstvo umetniškega užitka željno in ga rado sprejema.

Mladi pevski zbori se zavedajo, da je pevska kultura zelo močan pripomoček v prosvetni dejavnosti, čeprav vedo, da edinole s petjem prosvetno delo ni izčrpano. Prav tako važna so druga sredstva. Lepo urejena knjižnica s podjetnim knjižničarjem, ki širi zdravo čtivo med ljudstvo, izvaja koristno kulturno delo. Gledališke igre, kjer se igralci vadijo v nastopu in si osvajajo znanje zborne materinščine, je prav tako pomembno sredstvo in pripada režiserju velika zasluga. Vseh koristnih sredstev za dviganje duhovne ravni širokih plasti ne moremo v tem sestavku izčrpati in tudi ni naš namen, ker bi se morali dotakniti še filma, predavanj in tečajev in še marsikaj drugega. Glavno je, da se prične z delom, da izgradimo stavbo kulturnoprosvetnega udejstvovanja na sodobnih in trdnih idejnih temeljih.

Prva večja podeželska kulturnoprosvetna prireditev v Podjuni je bila torej po daljšem presledku v začetku leta v Železni Kapli. In prav gotovo: za Kapeljčane in številne udeležence iz vse bližnje in daljne okolice, kakor iz Lepene, Remšenika, Obirske, Bele itd., ki so napolnili obsežno kinodvorano, je bila naša pesem lep novoletni dar, ki so ga prav vsi hvaležno sprejemali.

Po pozdravnih besedah Petra Keliha so združeni zbori pod vodstvom Foltija Hartmana pričeli razvijati svoj spretno naštudirani spored in že s prvo pesmijo je bil vzpostavljen kontakt med pevci in poslušalci. V dvorani je nastala tišina, vsi so prisluhnili lepo, harmonično in ubrano zapeti pesmi, dokler je niso ob koncu nagradili z živahnim in navdušenim aplavzom. Naša pogosto resna, spet šegava in veseljaška narodna pesem, zrasla in izoblikovana na naši zemlji od poznanih in nepoznanih ljudskih poetov ter prirejena od znanih komponistov Kernjaka, Kramolca, Švikaršiča in drugih, je svoje poslanstvo popolnoma dosegla.

Prireditev je bila v okviru Slovenskega prosvetnega društva v Železni Kapli in med odmorom je zastopnik Slovenske prosvetne zveze izrekel številni publiki pozdrave naše osrednje kulturno-prosvetne organizacije. Med drugim je naglasil, da je dobro zapeta pesem umetnost in dobrina, ki jo razumejo vsi ljudje brez razlike na različna gledanja. Tudi v tej dvorani je zbrana mešana publika, toda melodija govori jezik, ki ga razumejo vsi in je vsem enako dragocen. V tem je lepo poslanstvo umetnosti, da zbližuje ljudi in je posrednik medsebojnega dobrohotnega sožitja, ker kdor ljubi petje, naše in tudi drugo, je sprejemljiv za plemenito, dobro in lepo.

Pevski koncert v Železni Kapli je bil popoln uspeh. Izrazi zadovoljstva iz ust številnih poslušalcev so to dokazali. Zadovoljni pa so bili seve tudi pevci sami, da so ljudem tako lepo ustregli. Odmev tega zadovoljstva in zadoščenja se je potem odražal še nekaj uric v prijetni in sproščeni družabnosti v gostilni pri Kolarju.

V nedeljo nato, po velikem Slovenskem plesu v Celovcu, pa je bil spet drugi koncert in sicer v Št. Primožu v Podjuni, kjer so sodelovali pevci iz Št. Vida in člani akademskega plesnega orkestra iz Ljubljane. O tej prireditvi bomo poročali prihodnjič.

Blagovni in živinski sejem v Pliberku

Za minuli ponedeljek je bil spet enkrat napovedan v Pliberku blagovni in živinski sejem. Iz stare tradicije prirejajo v Pliberku vsako leto pet takih sejmov, namreč tega v začetku leta, potem tako imenovanega sredpostnega, nadalje sredi poletja ob prvi košnji, nato znani »letni sejem na travniku« in še enega v začetku novembra. Na te sejme so se ljudje navadili in čeprav ni ravno nujne potrebe, gredo, »da navada dov ne pride«. Podoba pa je, da sejmi po svojem pomenu zgubljajo in le zelo malo kmetov se odloči, da bi prignali svojo živino na »jarmak«, ker prodajo svojo živino na domu brez mešetarjev neposredno mesarjem. Po veliki večini kmetje sami vedo, s kakšno kvaliteto razpolagajo ter so poučeni tudi o cenah, ki veljajo na običajnem trgu. Zaradi tega tudi kljub napovedanemu živinskemu sejmu priženejo na trg le nekaj repov. Drugače je tam, kjer ponujajo kvalitetno plemensko živino, do česar pa se naši živinorejci še niso zadostno povzpeli ter še vedno nabavljajo plemenjake na zgornjem Koroškem, predvsem na šentvidskih razstavah.

Prav gotovo drži, da najdeš že v številnih hlevih naprednejših gospodarjev živino donosne kakovosti in dobre krave molznice, toda ti si znajo kakor koli sami pomagati ter je še v mnogo premajhni meri prodrla zadružna zavest, kjer bi skupno sodelovali tudi na tem področju pod geslom: eden za vse in vsi za enega! To področje je, mimogrede povedano, še vse premalo obdelano. Tudi v tem okolišu bi bilo koristno, da bi prirejali razstave kakovostne živine, da bi se okoristili domači kmetje, hkrati pa bi privabile interesente tudi iz drugih krajev.

Skoro gotovo je, da so se za ta sejem tudi marsikateri sejmski kramarji premislili in niso več v tako velikem številu postavili na trgu svojih stojnic, kakor prej kedaj. Blaga, oblek, perila in čevljev imajo pliberški domači trgovci dovolj in lahko ustrežejo vsem potrošnikom. Toda tudi pri domačih trgovcih je podjetnost važna in odloča o uspehu. Predvsem je mladi podjetni trgovec Štefic privabil k svoji pestri izbiri najrazličnejšega blaga prav mnogo kupcev in se je posebno uveljavljal s prodajo razmeroma zelo cenenih ostankov. Najrazličnejše potrebščine nudi v nakup vedno priznana trgovska hiša Franc Kraut, kjer je tudi postrežba dobra in solidna. V ostalem pa si tudi vsi drugi trgovci prizadevajo, da svoje kupce kar najbolje zadovoljijo in jim vljudno postrežejo.

V splošnem je bilo opaziti, da se prebivalstva loteva neka zaskrbljenost. Razmere na kmetih postajajo negotove in se pojavlja čedalje večja stiska. Izgleda, da se delo vedno manj izplača. Izkupiček za kmečke proizvode vedno slabše krije stroške in vloženo delo za proizvodnjo. Zato ni nobeno čudo, da predvsem iz hribovitih krajev, iz področja Komlja, vedno bolj bežijo proč, prodajajo kmetije in iščejo drugod svoj kruh. K podatkom o teh prodajah se bomo ob priložnosti še povrnili, ker so značilni primeri in kričijo po zares izdatni podpori za pomoč gorskim kmetom, če imajo pristojne ustanove res interes, da se družine gorskih kmetov še ohranijo na svojih domovih.

Ljudsko gibanje in še kaj iz Bilčovsa

Ob zaključku leta se radi pozanimamo, kako je bilo z ljudskim gibanjem v kakšnem kraju, to je o številu rojstev, umrljivosti in novih zakonskih zvezah. Lani smo pri nas ugotovili, da se je rodilo 33 otrok, umrlo pa 16 oseb. Med novorojenčki zaznamujemo 11 deklet in 22 fantov. To leto prednjačijo pri nas dečki, ki so bili 1954 v manjšini. Med umrlimi je bilo 11 žensk in 5 moških. Trije od umrlih še niso dosegli 14 let svoje življenjske dobe. Najstarejši izmed umrlih je dosegel starost 86 let, in sicer Janez Male iz Branče vesi, za njim pa Marija Rabič pd. Bistrinja na Mali Gori, ki je umrla v starosti 82 let. Oba najstarejša pokojnika sta iz Gur, kar dokazuje, da živi na Gurah v prosti naravi in čistem zraku še zdrav in trden rod, ki ljubi in obdeluje od pradedov podedovano grudo. Poročilo pa se je deset parov, in sicer devet doma, drugod pa en par.

Omenimo še, da smo imeli v začetku decembra štiri dni kar zaporedoma pogrebe. Zavratna bolezen je iztrgala svoji družini Marijo Maretti, rojeno Einspieler, v starosti komaj 46 let. Njej je sledila Marija Boštjančič, p. d. Kovačeva mati v Branči vesi. Ta mati je s svojim možem vzgojila številno družino in ker je bila sama dobra pevka in ljubiteljica naše pesmi, sodelujejo tudi iz te družine v našem pevskem zboru dobre moči. Iz Želuč smo zanesli k zadnjemu počitku Elizo Martič, p. d. Čarinjo. Pokojna, doma iz ugledne Martinove hiše v Trebinji, je preminula v 82 letu svojega življenja. V Trebinji vesi pa je zatisnil oči nekdaj veseli muzikant Ternjak Primus, ki ga je smrt pobrala v starosti 72 let. Naj bo vsem pokojnim domača zemlja lahka!

V spominu na one, ki smo jih položili v minulem letu k počitku, ko so vsak v svojem področju izpolnili naloge svojega življenja, smo stopili zamišljeni v novo leto. Komu vse bo letos zvonilo ne vemo, toda mi vsi, mladi in stari hočemo naš čas izkoristiti za prizadevanje, da ohranimo vzore, za katere so oni živeli, da posvetimo vse sile moralni in materialni blaginji naših družin kot osnovnim celicam vsega slovenskega življa na Koroškem. Pri tem se zavedamo, da bomo služili v malem tudi velikim ciljem: sporazumevanju in bratstvu med vsemi ljudmi na svetu.

Razne vesti iz Koroške

Na cesti v bližini Prible vesi se je minulo nedeljo Martin Lipuš prevrnil z osebnim avtomobilom. V avtu sta sedeli še dve drugi osebi. Vozilo je vzel brez dovoljenja lastnika in kmalu zavozil na kup gramoza, da se je avto prevrnil in obležal tako, da so bila kolesa zgoraj. Na srečo je bil le eden izmed prizadetih lahko poškodovan, voznik in še ostali udeleženec pa sta odnesla celo kožo. Nastala je samo materialna škoda.

V Jadovcah pri Grabštanju se je 15-letni mehaniški vajenec Engelbert ponesrečil pri vožnji s sankami. Prevrnil se je in si zlomil spodnje stegno. Fanta so spravili v bolnišnico v Celovec.

Varnostni organi v civilni obleki bodo opravljali prometno službo

Od 1. februarja t. l. bodo varnostni organi v prometni službi opravljali svoje dolžnosti na cestah v civilni obleki. Na ta način nameravajo pojačiti varnostno službo v prometu. Uradniki bodo imeli poleg službene izkaznice še posebno listino, iz katere bo razvidno, da so tudi v civilni obleki upravičeni storiti uradne ukrepe. Imeli bodo vse pravice in dolžnosti, kakor jih imajo uniformirani organi.

Št. Jakob v Rožu

V soboto preteklega tedna smo se na našem pokopališču poslavljali spet od enega izmed tistih naših občanov, ki so splošno priljubljeni pri vseh brez razlike na svetovnonazorno prepričanje ali narodno pripadnost. Bil je to naš pismonoša v pokoju, Janez Omota, ki je več desetletij raznašal po vaseh pošto in prinašal v hiše vesele, prav tako pa tudi žalostne vesti, ki pa je bil povsod dobrodošel, tako zaradi svojega poklica kot prinašalec novic, kakor tudi vsled svojega veselega in prijaznega značaja. Še prav posebno pa se je počutil doma v vrstah lovcev, med katere je spadal skoraj vse svoje življenje in marsikdo se še danes prav rad spominja njegovega pripovedovanja lovskih dogodivščin, katerih je imel vedno na izbiro.

Temu športu je posvečal mnogo pažnje tudi zadnja leta, ko mu je kot upokojencu ostajalo še več časa za zasebno izživljanje. Zato ni čudno, da se je še letos podal s svojimi lovskimi tovariši v prostrano naravo, kjer je vedno z veliko ljubeznijo opazoval živalski svet. Istega dne zvečer je po povratku tožil, da nekaj ni v redu z njim, nihče pa ni slutil, da so mu dnevi odšteti in da je bil to njegov zadnji lov. Zjutraj naslednjega dne je bil namreč že mrtev.

Udeležba na pogrebu je še enkrat zgovorno pričala o njegovi priljubljenosti. Nepregledna vrsta pogrebcev, zlasti moških, med katerimi je bilo tudi izredno veliko število lovcev, se je vila od doma proti pokopališču, da izkaže rajnemu zadnjo čast. Tudi med pevci, ki so zapeli na domu in ob grobu otožne melodije naših slovenskih žalostink, so bili lovci, poslovilne besede pa je govoril bivšemu lovskemu tovarišu g. nadučitelj Koren.

Prerano preminuli Omota nam bo ostal v trajnem spominu, vsem žalujočim svojcem, zlasti ženi in otrokom, pa velja naše odkrito sožalje.

Beljak

Nedavno smo poročali, da je beljaški župan Jakob Sereinigg podal ostavko na svojo županisko funkcijo. Svoj odstop je utemeljeval zaradi svojega zrahljanega zdravja in ker je preobložen z delom v drugih javnih ustanovah, med temi tudi kot prezident deželnega zbora.

Danes se sestane beljaški občinski odbor k javni seji, kjer bo na dnevnem redu volitev novega župana. Socialisti predlagajo za novega župana dosedanjega finančnega referenta namestnika župana Timmererja. Mestni svetnik Resch bi postal prvi županov namestnik, dosedanji namestnik finančnega referenta občinski svetnik Willi Sereinigg pa finančni referent in mestni svetnik.

Žihpolje

V revirju žihpoljskega lovišča se je lovcem pred kratkim pridružil tudi 58-letni vrtnar Jakob Jordan iz Celovca. Nahajali so se v bližini Sojence, ko je Jordanu na neki vzpetini spodrsnilo, da je padel. Pri padcu se je nenadoma sprožila njegova lovska puška in projektil ga je zadel v levi kolk ter ga težko ranil. Z rešilnim avtom so ga nemudoma spravili v bolnišnico v Celovec.

Število učencev v osnovnih in glavnih šolah na Koroškem

Iz poročila statističnega urada koroške deželne vlade je razvidno, da obiskuje v letošnjem šolskem letu 48.878 učencev osnovne šole. Stanje se je tudi letos nasproti prejšnjemu letu nekoliko zmanjšalo, kajti lani je obiskovalo ljudske šole 49.693 učencev. Najvišje stanje osnovnošolskih učencev so zaznamovali v šolskem letu 1948/49, in sicer 60.155, kar je pripisati močnim rojstnim letnikom 1939 do 1942. Pozneje pa se je število s prestopom učencev v glavne in srednje šole naravno nižalo.

V glavnih šolah je število učencev v šolskem letu 1949/50 v primeri s prejšnjim letom skokoma naraslo, namreč od 8.596 na 10.401. Najvišje stanje učencev v glavnih šolah so zaznamovali v šolskem letu 1953/54, ko je število doseglo 17.572. V šolskem letu 1954/55 je obiskovalo glavne šole še 17.266 učencev, letos pa samo še 15.761. Vse številke se nanašajo na stanje 1. oktobra vsakega šolskega leta.

KOLEDAR

Petek, 13. januar: Veron
Sobota, 14. januar: Hilarij
Nedelja, 15. januar: Pavel
Ponedeljek, 16. januar: Marcel
Torek, 17. januar: Anton
Sreda, 18. januar: Priska
Četrtek, 19. januar: Marij

ČUDOVITI NEBOTIČNIK

Empire State Bulding v New Yorku je najvišji nebotičnik na svetu. Nekateri televizijski stolpi so ga sicer prehiteli v višini, toda človek se nikjer ne povzpne tako visoko kot na ta stolp. Obiskalo ga je že kakih 20 milijonov ljudi iz vseh strani sveta. Samo njegov ogled donaša letno nad milijon dolarjev čistega dobička.

Z njegovega vrha je možno opazovati divjanje viharja in nevihte, bliskanje in grmenje, ne da bi pri tem bil človek v nevarnosti. Za to jamči železna zgradba stolpa. Strela je udarila vanj že nad 500-krat, 19-krat celo v enem samem neurju, vendar to ni imelo nobenih kvarnih posledic na zgradbi.

Številke o tej mogočni stavbi so kaj zanimive. Empire State Bulding zavzema 800 kvadratnih metrov tal (tam, kjer stane vsak kvadratni meter 2690 dolarjev), visok je 381 metrov, s televizijsko anteno na vrhu pa 449 metrov, železno ogrodje je težko 60.000 ton. Da bi dobili marmor, ki je na hodnikih in vežah, bi moral: zaposliti vso proizvodnjo enega leta Francije, Italije, Nemčije in Belgije. V nebotičniku je nad 5000 kilometrov telefonskih in električnih kablov in 80 kilometrov cevi. Stopnišče od pritličja pa do 102. nadstropja ima 1860 stopnic, k sreči pa je 72 dvigal, ki stalno delujejo. En človek ima vsak dan osem ur dela, da zamenja žarnice, ki so v eni noči pregorele. Vsak večer pa je na delu 300 snažilk.

Toda to čudo moderne tehnike ne obiskujejo samo ljudje. Veliko je na njem tudi netopirjev in žuželk. Posebno v meglenem vremenu se vanj zaleti mnogo ptic selivk. Leta 1948 so v enem samem dnevu našteli pod nebotičnikom 500 mrtvih in veliko število ranjenih ptičev. Toda ne samo ptiči, tudi ljudje se zaletavajo vanj. Pilot bombnika B-25 se je nekega meglenega jutra zaletel v nebotičnik v 78. nadstropju. En motor letala je prodrl na eni strani v stavbo in na drugi strani zopet ven. Drugi motor pa je padel v odprtino nekega dvigala, se na dnu razletel in povzročil precejšen požar. Pri vsem tem pa neki človek, ki je stanoval sedem nadstropii više in v miru bral svoj časopis, ni opazil ničesar, niti najmanjšega sunka ali hrupa.

Stolp je tako visok, da je tudi razlika v temperaturi med vrhom in pritličjem kar precejšnja. Zgodilo se je, da je bilo na vrhu 27 stopinj pod ničlo, spodaj pa komaj 13 pod ničlo. Niso redki primeri, da divjajo na vrhu viharji s hitrostjo 100 do 130 km na uro. Razgledni prostor ni odprt za gledalce, če piha veter s hitrostjo 80 kilometrov na uro, pozimi pa nad 55. Govorica, da se stavba ob močnem vetru guga, ne drži. Tehniki so izračunali, da bi moral pihati veter s hitrostjo 145 km na uro devet ur zaporedoma, da bi pomaknil konstrukcijo na vrhu za 3 do 4 cm.

Empire State Bulding je danes središče svetovne elektronike. Radijske in televizijske družbe so investirale 2 milijona dolarjev v 68 metrov visoko anteno, ki je na vrhu. Antena, ki izgleda od tal majhna in tanka, je v resnici široka v premeru dva in pol metra in visoka kot 17-nadstropna palača.

Da bi razumeli, kaj pomeni Empire State Bulding, moramo pomisliti, da so ga začeli graditi pred 23. leti na mestu v New Yorku, kjer je promet največji, na prostoru, kjer je šlo vsak dan mimo kakih 40.000 avtomobilov in okrog 200.000 pešcev. V takem mravljišču so zgradili 102 nadstropij visoko stavbo. Pri vsem tem pa velikanski promet niso niti najmanj ovirali.

V 23 tednih so izdelali vso železno ograjo, zunanja dela so bila končana v osmih mesecih. V njem je prostora za 8000 ljudi.

Že takoj prvi dan velik promet

Pred kratkim so nedaleč od New Yorka odprli novo prometno žilo, cesto in most čez Hudson. Novi most pelje iz New Yorka direktno v Buffalo. Že takoj prvi dan, ko je bil novi most predan svojemu namenu, se je odvijal močan promet, kar nam jasno priča tudi AND-slika, na kateri so vidne tudi strehe, pod katerimi pobirajo mostnino. Cesta je dvotirna.

Preizkušanje avtomobilske zračnice

Danes, ko je med različnimi tvrdkami toliko bitk za konkurenco, se vsaka tvrdka trudi, da pošlje na trg res dobro in preizkušeno blago, ker le na ta način si

pridobi dobro ime. Pri preizkušnjah različnih sestavnih delov so postopki mnogostranski. Na AND-sliki na primer vidimo preizkušanje avtomobilske zračnice, kaj vzdrži in za koliko se lahko razširi. Kakor je razvidno iz pričujoče slike, je zračnica zares odporna. Obtežili so jo s tisoč in dve sto kilogramov težkim osebnim avtomobilom, kar je dvignil žerjav. Pri tem se je avtomobilska zračnica raztegnila za devetkratno dolžino, vsekakor dobra kakovost in odpornost.

Leta 1960 - elektronska hiša

Laboratorijski delavci številnih istitutov vztrajno utirajo novim iznajdbam pot v vsakdanjo rabo. Kaj so prinesla zadnja desetletja, vemo, za naprej pa omogočajo podatki napovedi vsaj za nekaj let!

Za leto 1960 napovedujejo elektronsko hišo. Ta bo za svoje potrebe proizvajala tudi vso potrebno električno energijo. Silicijeve opeke na strehi takšne elektronske hiše bi bile namreč velika sončna baterija, katere energijo bi zbiral akumulator. To je prva zanimivost!

Druga! — Televizija v elektronski hiši bo televizija v pravem pomenu besede in ne le televizija prenosa programov teh postaj. S pomočjo hišne televizije bo gospodinja lahko nadzorovala recimo otroke iz kuhinje na dvorišču ali pa v otroški sobi.

Za vrata pravijo, da jih bodo odpirali infrardeči žarki (tretja zanimivost) s pomočjo elektronske celice. Takoj ob mraku pa bo posebna fotoelektrična celica postopno prižigala luminiscentne svetilke — dele stropnih površin. Infrardeči žarki bodo ogrevali tudi kopalnico in v posameznih prostorih bodo posebne žarnice, katerih sevanje bo uničevalo bakterije. Telefon bo imel še televizijsko zaslonko in tistega, s katerim bo kdo govoril, bo možno videti na zaslonu. Temperatura v takih hišah bo seveda v vseh prostorih enakomerna, stalna in kar najbolj ugodna, zakar bodo skrbele samodelne klimatske naprave.

Najbolj pa bo koristna elektronika v gospodinjstvu, v kuhinji. Z električnimi štedilniki, hladilniki, ultrazvočnimi stroji za pranje posode in perila ter podobnimi napravami bo gospodinja hitro in pravzaprav samo s pritiskanjem na gumb opravljala svoje vsakodnevno delo.

Seveda — ne mislite, da bodo leta 1960 vse hiše — elektronske! Vse prej kot to, vendar pa bo v tehniki dosežen zopet pomemben korak naprej, ki bo omogočil gradnjo take hiše. Cena in kdo bo tako elektronsko hišo lahko imel, pa je zaenkrat še drugo vprašanje.

Televizija za gluhoneme

Televizija se je uveljavila spet na novem področju. V Veliki Britaniji so jo začeli uporabljati za poučevanje gluhonemih otrok. Poučni filmi so opremljeni na poseben način. Napovedovalec najprej na kratko označi, kakšna bo vsebina filma. Svoje kretnje podpira z jasnim oblikovanjem ustnic, tako da otroci sčasoma razumejo govorico. Tisto, kar napovedovalec pripoveduje, je pozneje napisano pod slikami. V ta namen so Britanci posneli že vrsto poljudnoznanstvenih in poučnih filmov, ki ponazarjajo razne panoge človeške dejavnosti. Za zabavo gluhonemih snemajo komedije in cirkuške točke, seve brez glasbene spremljave, zato pa so slike opremljene s podnaslovi.

UGANKA

Na polju zelenem
za njo se tepó,
z nogami otroci
brcajo jo;
a ona, okrogla,
zdaj sem, zdaj tja
po polju zelenem
se torklja.

(Žoga — printed upside down)

Ivan Potrč: 47

NA KMETIH

Nikamor nisem pogledal, tudi slišal nisem nič okoli sebe. Samo tega se še spominjam, da sem ga pahnil od sebe ter da se je naenkrat, ko da bi bil klada, zavalil proti peči in pod klop. Imelo me je, da bi ga pohodil — eh, do kraja bi ga moral pohoditi! — toda pred sabo sem zagledal Tuniko, bila je vsa prestrašena, in lahkó da samo zavoljo nje nisem tega storil.

Ozrl sem se okoli, zagledal, kako zdaj vsi mene gledajo, kaj se bo zgodilo. Vse je bilo preplašeno, kakor so lahko splašeni samo gostovanjci, če nastane tepež — potem pa se spominjam šele tega, kako sem se znašel zunaj v grabi pod hramom, kako je poškripaval sneg pod mano, pod stopinjami, in kako sem podrgetaval. Zaslišal sem klicanje: »Južek, Južek! Kam bežiš? Ne bodi no smešen ... Pridi no, plesala bi ... !« — Glas je bil Tunikin, a se nisem ustavil. Potem sta muzikanta vrezala glasno in okroglo, da bi zbrisala, kar se je na gostiji poonegavilo. Maričina svatovščina se je nadaljevala; ni me več potrebovala.

Odšel sem — sneg je poškripaval, vse je bilo ko zamegleno, po drevju se je naredilo ivje, da se je vejevje povešalo. Potem sem se znenada zavedel, da stojim, da se prestopicavam. Stal sem pod kámenščnicami. Ozrl sem se po vejah, drevo sem poznal po rogovili, in znenada mi je postalo tesno, da bi se zjokal.

Pognal sem se naprej po celcu. Nič več se nisem zmenil, kod hodim, samo proč, proč od gostovanjcev, od hrama me je gnalo. Vzpel sem se po celcu prek njiv in prek klanca, prišel sem do hoste — taka tihoča je bila okoli mene, ko da je drevje okamenelo — in se pognal po gazi. Tako sem potem hodil, poslušal lastno hojo, cvileče poškripavanje, pokanje drevja ... in znova hojo ..., dokler potem tudi harmonike nisem več slišal. V tej in takšni tihoči sem znova zagledal kámenščnice, ko da bi ne bilo noči in ne zime in ko da bi ne bil sredi hoste. Bilo je sončno večerko, češnje so bile bele in napete, pri hramu nekje so zabijali tesarji. Tunikine prsi, trde in drobne ko kámenščnice, so zdrsnile po meni, da mi je bilo še zdaj ob spominu nanje tesno. Znova sem postaval po naših njivah ali pod orehom, med jelšami pri jarku, gledal tja prek na Toplekovo in mislil na Tuniko, na nevesto ter na domačijo, kjer bi lahko s Tuniko živela. Sédel sem in ves začutil, kako mi je postalo toplo pri duši, táka sladka tesnoba me je vsega objela ... — ko sem se znenada zavedel, da sedim na zasneženem deblu ob zvoženi gazi in da drgetam od mraza. Nikjer več ni bilo kámenščnic, ko da bi jih hladna sapa odnesla ter jih zamrznila. Okoli in okoli mene je bila hosta, vsa v srežju, in tak mraz je bil, da je pokalo, da je pod nogami poškripavalo. Štrafela, Toplečka, Hana in mati, vsak s svojo pametjo zavoljo domačije, vse se mi je zamešalo pred očmi, v meni pa je bilo tesneje in tesneje, da sem mislil, da mi bo prsi stisnilo. Zazdelo se mi je, ko da bi mi kri ledenela po nogah in naprej po telesu, da ... da sem začel poskakovati po gazi, dokler se nisem zavedel, da tečem in tečem; pod nogami pa mi je bilo, ko da bi ogenj cvilil. Nič več nisem vedel, kod tečem; samo eno bi rad, da ne bi zmrznil, da bi pritekel iz hoste ...

Sredi takšnega divjega teka in grozne želje, da bi kam prišel, samo do kakšne žive duše ... in ko mi je bilo, ko da bi bežal pred grozo v sanjah, sem znenada, ko sem potegnil glavo izza privihanega ovratnika, zagledal svetlobo, majhno štirioglato okno. Obstal sem in se zagledal v tisto svetlobo, dokler se nisem zavedel, da stojim pred Zatlarjevo kočo. Dolgo dolgo mi ni šlo v glavo, kako sem zablodil do nje — koča je stala na drugi strani hoste, v Lisičjaku. In ko sem tako stal, ko nisem vedel, ali bi se obrnil ali bi poklical ljudi, so se odprle dveri, v njih pa sem zagledal v luči Zatlarico. Odpirala je boječe in se zagledovala v temo, vsa zgrbljena, ko da bi se bala, da bo zdaj zdaj katera priletela čez njen hrbet.

»Tina?« je potiho in boječe povpraševala. »Tina? Jezus, kod hodiš? V takih strahih sem ...«

»Zatlarca, jaz sem.«

Ženska se je zdrznila in prenehala z jadikovanjem. Še bolj je stegnila vrat ter povprašala:

»Kdo pa je?«

»Jaz — Hedlov! Južek ...«

»Jezus, resnica!« je vzkliknila. »Jezus, kaj nisi na gostiji? Jezus, pa ne da bi se našemu kaj zgodilo? Jezus, nikar, ničesar hudega ne pravi ... !«

»Zatlarju?« sem povprašal in rekel: »Nič ga nisem videl.«

»Jezus, pri Ploju zapravlja! Jezus-jezus!«

Priškripal sem bliže, v luč, ki je padala iz koče, ko znenada ženska vzklikne:

»Jezus, kakšen pa si? V samem suknjiču? Saj boš zmrznil! Stopi no v kočo, za božjo voljo ... !«

Tako sem potem — eh, tudi to v svojo nesrečo! — stopil v kočo in se zatem še dolgo dolgo tresel v nji pri na pol topli peči, preden sem se do kraja ogrel. Pri mizi, pod lampo je sedela mutica, Zatlar-

To in ono o laseh

Lasje so kaj različni, zato jih je treba tudi primerno negovati, saj je znano, da to, kar enemu koristi, drugemu škoduje. Za vse pa velja, da masaža ne sme biti drgnjenje, ki samo puli lase, sploh pa se ne obnese pri ljudeh, ki jim lasje močno izpadajo. Če se sušijo lasne korenice, potem z masažo razrahljamo zvezo med povrhnjico in njimi, kar izpadanje las še veliko bolj pospeši.

Tudi vsakdanja uporaba mazil ni učinkovito sredstvo, s čimer bi mislili zdraviti izpadanje las. Mazilo ni dobro, pa čeprav je njegov sestavni del alkohol. Nekatere ženske se zjutraj in zvečer češejo tako, da gredo skozi lase s ščetko ali z glavnikom tudi po stokrat. Jasno je, da tak način utrjuje lase in jim daje sijaj, toda le v primeru, če je lasišče zdravo. Zato tudi ta ali ona mehanična metoda ne more biti splošno veljavni recept, zlasti ne, če lasje močno izpadajo ali če se dela prhljaj.

Lase je treba redno umivati, da odstranimo mešanico znoja, mastnih snovi, odmrlih celic in nečistoče. Priporočljivo je umivanje las s kislimi ali žveplenimi praški, če je lasišče mastno. Toda pri tem ne smemo biti površni, kajti mnogi ljudje povsem napačno zatrjujejo, da imajo mastno lasišče. Kdor ima suhe lase, naj uporablja mastne šampone.

Na naše lase vplivajo tudi svetloba, toplota in ultravioletni žarki. Prav tako pa se lasje spreminjajo v skladu z letnimi časi. Ob nastopu toplih dni in sonca začnejo lasje izgubljati mastne kisline, zato se ne svetijo več tako kot pozimi in postanejo krhki. V tem letnem času se moramo izogibati masaže in pretiranega česanja, hkrati pa skrbno izbirati šampone, ki jih bomo uporabili.

Če opazite na lasišču to ali ono bolezen, se nikar ne tolažite s tem, da bo že sama po sebi prešla, marveč takoj pojdite k zdravniku, ki vam bo takoj dal primeren nasvet. Ako tega ne napravite, se utegne zgoditi, da v kratkem času izgubite svoje lase.

Še en način čiščenja madežev

Tkanine z obstojnimi barvami čistimo lahko z močnejšim sredstvom kot pa tiste, ki so občutljivih barv in še tanke povrhu. Madež na blagu z obstojno barvo pokapamo s 3 % vodikovim superoksidom in čez nekaj časa operemo v čisti vodi. Madeže na belem platnu očistimo tudi z žveplom. Žveplen trak zažgemo v posodici. Nad paro, ki nastaja, premikamo tkanino. Paziti moramo, da je ne zažgemo. Pri občutljivih tkaninah najprej poizkusimo na koščku istega blaga, da se prepričamo, kakšen bo učinek, da torej spoznamo, katero sredstvo brez škode prenesejo. Včasih zadostuje tudi segret limonin sok. Na ta način lahko čistimo sadne, vinske in travnate madeže na tkaninah.

Drobni nasvet

Jedi za bolnike z rano na želodcu

Dietno cvrtje. V porcelanasto skodelico vtepemo celo jajce. Vse skupaj postavimo v posodo z vrelo vodo. Ko se jajce v skodelici zgosti, ga pomešamo, osolimo, mu dodamo 20 gr smetane in serviramo v isti posodi.

Nemastna kostna juha. Skuhajmo običajno kostno juho. Razmastimo jo tako, da jo popolnoma ohladimo, nato pa s površine poberemo strnjeno mast. V že kuhano juho zakuhamo 20 gr pšeničnega zdroba.

Težave z nogavicami iz perlona in nylona

Poliamidna vlakna, med katera spadajo tudi vlakna perlona, nylona in enkalona, se odlikujejo po svoji veliki odpornosti proti predrgnjenju in pretrgu, se hitro operejo in posušijo. Pač pa so zelo občutljiva za vročino posebno nad 200 stopinj Celzija. Poškodujejo jih tudi kisline, belilna sredstva nad 50 stopinj. Vedeti je treba danes, da izdelujejo nogavice iz vedno tanjših vlaken, kar zahteva seveda zelo obzirno in rahlo ravnanje, česar pa večina lastnic takih nogavic še vedno ne upošteva, če pa že, vendar še ne v dovoljni meri.

Zaradi nepravilnega in neobzirnega ravnanja z nogavicami nastanejo sledeče okvare:

Natrgane in izvlečene nitke tvorijo največji del poškodbe, predvsem pri najfinejših nogavicah. Izvirajo že lahko iz neprevidnega vlaganja ali jemanja nogavic iz celofanskih vrečk, ki imajo precej ostre in trde robove. Pravilno je, da so nogavice ovite v poseben ovoj, preden pridejo v vrečko. Pri nakupovanju nastane precej teh napak, če prodajalke ali nakupovalke otipavajo nogavice s hrapavimi prsti brez gladkih rokavic. Isto velja seveda tudi za ves čas uporabe takih nogavic. Pri nošenju se izvlečejo nitke pri dotiku vseh hrapavih predmetov, na primer s stoli, grobimi tkaninami na kavčih ipd. Najbolj tankih nogavic pri obuvanju tudi ne smemo vleči na nogo, temveč jih moramo najprej naviti in jih nato odvijati po nogi navzgor. Posamezna pretrgana vlakenca, ki sestavljajo nit, še niso nič hudega, pač pa se že majhna izvlečena zanka niti po navadi kje zatakne in pretrga ter se nato spustijo vse zanke te nitke.

Luknjam na stopalu, na peti in na koncu nogavice je lahko vzrok slaba obutev, ki ima hrapavo notranjost. V prevelikih čevljih noga drsi in povzroči, da se sčasoma nitke pretrgajo. V premajnih čevljih pa se noga močno ogreje in znoji, zaradi česar postane material krhek in se zato strga. Nogavice je treba kupiti točno po meri, ker pri premajhnih zleze peta navzdol pod stopalo, tam se tvorijo gube, ki se predrsajo. Slično je pri prevelikih nogavicah.

Luknje po vsej nogavici pa nastanejo ponavadi zaradi pogrešk pri pranju. Nogavice je treba pogosto prati, ker sicer se nabere v njih prah in pot, ki uniči barvo nogavic, pa tudi razjé material. Pri pranju je treba pralna sredstva dobro izprati, nogavice se ne smejo sušiti v bližini peči ali na soncu, ker postanejo sicer krhke.

Kako pripravimo zaseko

Zaseka ima posebno dober okus in več zaleže kakor čista mast. Na Štajerskem jo pripravljajo takole: Tolščo narežejo na kose in pristavijo v vrelo vodo ter kuhajo toliko časa, da postane prosojna. Potem kuhano tolščo zložijo v večjo skledo, jo nekoliko osolijo in pustijo, da se ohladi. Ohlajeno zmeljejo s čebulo. Na 1 kg tolšče vzamejo polovico srednje debele čebule in pol žlice soli, vse skupaj temeljito premešajo in stlačijo v ploščeno ali lončeno posodo.. Povrhu zalijejo zaseko s svinjsko mastjo.

Drug način pripravljanja zaseke pa je ta: Tolščo domačih prašičev narežite na večje kose, nasolite in zložite v čeber, vmes pa potrosite drobno narezanega česna. Po treh dneh zalijte vse s prekuhano in ohlajeno slano vodo, kateri ste dodali začimbe, zlasti lovorjev list in poper. V tem razsolu pustite slanino še nekaj dni. Nato pa jo poberite iz čebra, jo obesite in pustite, da se čez dan odteče. Naslednji dan pa obesite vse kose za nekaj dni v mrzli dim, toliko, da nekoliko porumenijo, potem pa jih pustite še 4 dni na zraku. Šele potem zrežite slanino na drobne kocke, po potrebi še malo dosolite, zmešajte in dobro natlačite v dežo. Poleti spravite dežo v hladnem prostoru. Tako pripravljena zaseka ostane dobra več let.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Bivanje v zaprtih prostorih pospešuje prehlad

Prehlad je najpogostejši pojav jeseni in pozimi. Povzroča ga posebne vrste virus. Pri navadnem prehladu obolijo običajno le gornji deli dihalnih organov: nosna votlina in žrelnica, pa tudi sinusi in bronhiji. Prehlad je akuten in nalezljiv. Odpornost sluznice je v jeseni in pozimi zaradi mraza in vlage občutno manjša in tudi bivanje v zaprtih, zatohlih prostorih pospešuje okuženje. Največkrat obolijo za prehladom otroci od 5. do 6. leta.

Pri težjih prehladih nabrekla sluznica močno ovira dihanje, oči postanejo rdeče, mehko nebo se vname in tako nastanejo bolečine v grlu in pod grudnico, kar je združeno s hripavostjo in zamolklostjo. Če pa bolečine nastopijo v mišicah in sklepih in jih spremlja glavobol, zvišana temperatura in splošno slabo počutenje, je to znamenje za gripo. Pogosta komplikacija prehlada je tudi vnetje srednjega ušesa, ki ga izdajajo boleči zbodljaji v ušesih. Topa bolečina v sredini čela in pod očmi je lahko znak za vnetje obnosnih votlin, ki jim pravimo tudi sinusi. Zelo nevarna komplikacija je tudi pljučnica, pri kateri čuti bolnik bolečino v prsih in ima visoko temperaturo.

Navaden prehlad zdravimo za zdaj še najuspešnejše z aspirinom. Trikrat dnevno vzamemo po 1 do 2 tableti s toplim čajem. Penicilin in drugi antibiotiki proti temu virusu nič ne pomagajo. Uporabljamo jih le, če nastopijo težja obolenja (vnetje srednjega ušesa, vnetje sinusov ali pljučnica). Vsak bolnik, ki ima zvišano temperaturo, naj ostane v postelji. Bolniki, ki jih peče sluznica v grlu, naj grgrajo nekoliko osoljeno mlečno vodo. Močno hripavi ljudje naj čim manj govorijo. Kadar se običajni prehlad poslabša, se moramo takoj lotiti energičnega zdravljenja s sulfamidi in antibiotiki.

Prehladu se najlaže izognemo, ako zahajamo čim manj v zaprte prostore, v katerih se nahaja mnogo ljudi, to so predvsem gledališče, kino ipd. Tudi preveliki telesni in duševni napori pospešujejo prehlad oziroma okužbo. Hrana naj po zimi vsebuje mnogo kalorij, obleka in obutev pa mora biti vedno suha. Močni prehladi, predvsem pljučnica in druga težja obolenja lahko zapustijo v človeku trajne kvarne posledice, zaradi tega je važno, da se človek pazi in dovolj zgodaj prepreči težja obolenja. Predvsem je treba v tem času posvetiti mnogo pozornosti otrokom, ki so najbolj izpostavljeni okužbam po virusu, ki povzroča prehlad.

čina deklina, in šivala. Vedel sem, da je mutasta, zato ji tudi nisem želel dobrega večera. Zatlarca je sedla nazaj za stroj — bila je šivilja — ter ga z roko, zatem z nogami pognala. Grel sem se ter se oziral po koči, po obeh ženskah in po šivanju; po vsem tesnem prostoru ga je bilo na kupe, naposled pa sem obstal z očmi na mutasti deklinci. Še vedno sem bil zmrzel in zadihan; toda čim dalje so mi bile oči na dekletovem šivanju, na prstih, ki so vtikali iglo in potegovali nit, tem manj sem mislil na svojo nesrečo — deklinčina nesreča — bila je že celo dekle — je bolj in bolj lezla vame, ko da bi mi šlo znenada za lastnega otroka. Kar tesno mi je bilo, če sem jo tako gledal in se spomnil pri tem na Zatlarja, na tega nesrečnega pijanca, ki je dal otroku v zibeli žganja, da se ne bi drlo — otrok pa je ostal za navek mutast, deklinca ni nikoli spregovorila.

»Koliko let pa ima?«

»Let?« Ženska je zašila rob in povedala: »Aprila bo v trinajstem.«

»Kakšna škoda, kako lepa deklinca!« sem zavzdihnil.

»Jezus, da je resnica!« je pokimala Zatlarca.

Nekaj časa sva oba molčala.

»Koliko pa je bila stara,« sem povprašal, »ko se je to zgodilo?«

Šivilja se je ozrla.

»Ko ji je dal žganje.«

»Jezus-ja,« je zastokala, ko da se je šele zdaj spomnila, »shoditi je hotela, a je potem, po tistem, v vsem zaostala...« Ženska s povedanim ni bila zadovoljna. »E, ali zdaj je kar dobro, čisto se je popravila, tudi zrasla je že kar zadosti za svoja leta,« — ženska je znova obmolknila — »samo mutasta je ostala.«

S to mutico v duši sem potem odšel, ženska me ni mogla več zadržati, tudi s čajem ne, na katerega se je spomnila in ponudila, da bi mi ga skuhala... S to mutico, z njeno nesrečo v duši, sem prišel nekako sredno̧čke pred Toplekov hram.

Zaslišal sem muziko z gostije, a na Maričino gostovanje nisem hotel več misliti; preveč so se mi vsi do kraja zamerili. Bil sem do smrti zbit in hotel sem samo še spati; prespati vse: Maričino svatovščino, Štrafelo, Zatlarjevo mutico in svojo žalost.

V izbi je bilo svetlo. Ali se je Tunika vrnila ali pa je bila Zefa pri otroku — deklinca je na ves glas vekala. Zaropotal sem z vrati, a se niso dala odpreti; bila so zaprta. Čakal sem, a nihče mi ni prišel odpirat. Moral sem do okna in tam potrkati. Okno je bilo zaledenelo, nič nisi videl skozenj.

Najprvo sem zaslišal neko momljanje, bilo je Zefino, potem njene korake v prikletu — nato mi je ženska odprla.

Bila je v bluzi in v rdeči spodnjici, a ko sem stopil v prikleti, je zadišalo po žganici, ko da bi prišel v žganjarno. Vsega me je spreletelo; deklinca, ki je vekala, se mi je znenada zasmilila.

»Pila si! Žganje si pila,« sem ji očital — vem, bilo je jezno in surovo, drugače nisem mogel.

Zazijala se je vame, ko da me meri, se obrnila in odšla v izbo, da sem zagledal njene dolge, težke kostanjaste in po hrbtu spuščene kite, tiste, ki so me nekoč zmotile. Sredi izbe se je ženska obrnila in hripavo zavpila:

»Svojega sem pila, kaj koga briga!«

Nisem vedel, kaj bi ji odgovoril, kaj bi storil — toda pustila je odprta vrata.

»Zapri vrata!« sem zavpil.

Ženska je stala in me gledala, znenada pa se je vrnila in vrata na stežaj odprla.

»Si ponorela?« sem jo povprašal in jo nasršeno pogledal. »Deklinca ti bo zmrznila.«

Ona pa je stala in me gledala ko poprej. Kljubovala je.

Takrat sem planil v izbo, zatresnil vrata za sabo, v glavi pa mi je bilo samo eno, kako ji bom enkrat za vselej vse povedal.

»Znorela si!« sem ponovil. »In napila si se! Na otroka bi se lahko zmislila!«

»Kaj pa ti? Ti se dostikrat zmisliš! Na, tu ga imaš!«

Planila je k postelji, dvignila deklinco in mi jo prinesla.

Še danes ne vem, kako je bilo. Ali je tudi deklinca dišala po žganju, ali pa je zadišalo žganje znova od Toplečke? — jaz sem takrat za sveto mislil, da je deklinco z žganjem napojila... kakor... kakor je Toplečka to znala.

Položil sem deklinco na posteljo, kolikor sem zmogel lepo in mirno, kajti ves sem se tresel, zatem pa sem stopil proti ženski.

Zasmejala se mi je, zarežala se, ko da bi mislila, za vraga, da jo bom objel ali kaj, a jaz sem jo prijel za kite, zahihitala se je, zatem sem si ovil kite okoli rok, zatem okoli njenega vratu, glasneje in glasneje, vse bolj in bolj divje se je režala, ko da bi jo s temi kitami okoli vratu samo še huje dražil, jo žgečkal; znenada pa se je vrgla vznak na posteljo, da je potegnila tudi mene nase ter se znova na ves glas zasmejala, pijana, da sem se je otepal...

(Konec prihodnjič)

Objavljanje Potrčevega romana „Na kmetih" bo prihodnjič zaključeno in smo se na večstransko željo iz vrst naših čitateljev odločili, da si za naprej preskrbimo knjigo Ivana Bratka

Teleskop

v kateri avtor v izredno živem jeziku pripoveduje o usodi internirancev v italijanskem taborišču Gonars.

Položaj v našem kmetijstvu je silno resen

Zadnji občni zbor Slovenske kmečke zveze in kmetijski visokošolski teden v Podravljah sta z vso resnostjo pokazala, da stojijo naša kmečka gospodarstva pred važno prelomnico. Bolj kot doslej bo treba vsestransko razmišljati tako o najizdatnejših oblikah pomoči kmečkemu prebivalstvu, kakor tudi o oblikah kmetovanja sploh. V ta namen prinašamo danes izvleček iz poročila tajnika Slovenske kmečke zveze Blaža Singerja na občnem zboru SKZ, ki se nanaša prav na ta vprašanja.

Pomanjkljiva skrb za našo vas

Mali in srednji kmet več kot 20 let zaradi svetovne gospodarske krize in druge svetovne vojne ter njenih posledic nista mogla v redu vzdrževati svojih poslopij. Zato popravila in preureditve na poslopjih, ki jih zahteva čas, po naših vaseh še zdaleka niso zaključene. Zaradi splošne zapostavljenosti jezikovno mešanega ozemlja v gospodarskem razvoju, predvsem pa v pospeševanju kmetijstva, kmetijska proizvodnja in tržna sposobnost našega kmeta še daleč nista taki, kakršni sta na splošno po letih obnove in sanacije kmetijstva potom Marshallovega plana in drugih državnih subvencij in kreditov. Stalno padanje števila članov, ki ostanejo in delajo na kmetiji, sili k neizogibni mehanizaciji, k nakupu strojev in gradnji naprav za olajšanje in hitrejše opravilo dela.

Treba je, da enkrat jasno povemo, da so naši izdatki pri proizvodnji hrane očitno večji, zaslužki pri vnovčevanju pa znatno manjši, kakor kažejo to računi povprečnih kmetijskih obratov v deželi in državi. Mi smo po zaslužku za delo med malimi in srednjimi kmeti na enem izmed zadnjih mest.

Če se danes na splošno ugotavlja, da so cene spet »ušle« zaslužkom, potem pač to najbolj velja za kmečke družine v zaostalih predelih, ki imajo tako rekoč edino za mleko zajamčeno ceno in odkup in ki poleg par prašičev prodajo na leto kvečjemu 1 do 2 pitana goveda. Zato je za male in srednje kmečke obrate neobhodno potrebno, da jim država z ustreznimi ukrepi bolj izdatno kot doslej pomaga zaključiti obnovo obratov in da jim olajša mehanizacijo dela potom strojnih postaj. Nadalje je potrebno, da se tudi kmetom zagotovi starostna podpora, kakor jo imajo drugi poklici. Zaostalim kmečkim obratom je treba nuditi tudi specialno pospeševalno službo v proizvodnji, za pridelke pa zanesljiv odkup in odgovarjajočo ceno. Zanesljiv odkup in odgovarjajočo ceno zahtevamo predvsem za živino in mleko.

Ko ugotavljamo, da potrebe po denarju na kmetiji naraščajo, moramo vendar istočasno ponoviti, da imamo tudi na malih in srednjih kmečkih obratih še neizkoriščene možnosti za boljšo donosnost našega dela. V zadnjih petih letih je naš kmet izdal mnogo denarja za popravila in preureditve poslopij ter nakup in vzdrževanje strojev in orodja. Po večini smo pričeli vsaj na njivah bolj izdatno gnojiti in sejati boljše seme, vsled česar so se pridelki povprečno povečali. Vse premalo pa smo razmišljali in vodili računa o rentabilnosti sedanjega načina proizvodnje. To velja tako za polje, kakor tudi za rejo, krmljenje in pitanje naših živali.

Nekdanje oblike kmetovanja se ne obnesejo več

Še vedno zavzema po donosu najslabša, po delu pa najbolj zamudna in zaradi tega najdražja rž 12 do 13 % njivske površine. Površina po donosu in po delu cenejše pšenice se je v petih letih povečala od 9,5 % na komaj 11 %. Podobno izgleda naša prilagoditev na rentabilnejšo rastlino tudi v primerjavi površin ječmena in ovsa. Ječmen je po donosu in ceni višji od ovsa. Vendar se ga nismo oprijeli na račun ovsa. Površina ovsa je v petih letih padla komaj za 1 %, dočim se je površina ječmena razširila le za 2 1/4 %. V krajih, kjer uspeva, smo dali tudi koruzi manj poudarka, kakor ga v prašičereji zasluži. Isto velja za silažno koruzo, brez katere pozimi ne more biti mleka. Danes, ko je na vsaki vasi najmanj 1 mrežna brana in 1 ogrodnik (Vielfachgerät), koruza nikakor ne predstavlja več tistega delovnega problema, kakor ga je predstavljala pred petimi leti, ko je bila še znatno cenejša, kakor je danes.

Te primerjave potrjujejo, da še nismo prelomili z našo drago in zamudno mnogostranostjo v rastlinski proizvodnji. Potrebno je, da gremo bolj odločno v poenostavitev v rastlinski proizvodnji, ki obeta večje donose, boljše izkoriščanje strojev in olajšanje ročnega dela. Podobno kakor v rastlinski proizvodnji, smo se slabo prilagojevali tudi razvoju cen in povpraševanju v živinoreji. Razveseljivo je, da je število konj v zadnjih petih letih padlo za 9 do 18 %, število žrebet pa za 50 do 60 %, kakor je tudi razveseljivo, da v opuščanju ovčjereje sledimo razvoju v Evropi. Padec števila konj gre na račun traktorjev, katerih delo in vzdrževanje pa staneta vsak dan denar. Ta denar je treba zaslužiti z drugimi tržnimi pridelki, predvsem z živino in prašiči. V nesoglasju s to potrebo in v protislovju s povečano krmno površino in naraščajočimi pridelki krme pa je število goveje živine v zadnjih petih letih padlo za 5 do 7 %. Vse to izgleda še posebej nelogično zaradi tega, ker prav za govejo živino pridelujemo krmo doma in razmeroma zelo poceni, dočim moramo za prašiče precej krme dokupovati. Število prašičev pa se je v zadnjih petih letih povečalo za 7 do 21 %, kljub temu, da je v kmečkih rejah postala rentabilnost s podražitvijo koruze, ječmena in beljakovinskih koncentratov čedalje bolj dvomljiva. V prašičereji se morda najbolj kaže naša negospodarstvenost. Nasproti 1950 so se krmila podražila najmanj za 40 %, mi pa jih še vedno kupujemo v isti meri in še vedno nismo poskrbeli za ustrezno domačo proizvodnjo ječmena in koruze.

Kakor v naši rastlinski proizvodnji poenostavitev, tako terja čas po naših hlevih specializacijo. Naše kmečke reje bodo v produktivnosti slabe in v proizvodnih stroških drage, dokler bo vsak kmečki obrat sam vzrejal in sam pital. Ob današnji obsežni kmetijski znanosti obstoja z izkušnjami podprto spoznanje, da je znanje vzreje eno, znanje pitanja pa drugo. Ne bomo rentabilno molzli mleka ter uspešno pitali goved in prašičev, ako ne bomo prepustili vzrejo preizkušenim rejskim obratom. Dosega ustrezne donosnosti mleka ali mesa je pač vprašanje dolgoletnega skrbnega rejskega dela in izkušenj. Specializacija v živinoreji je ena najbistvenejših potreb po naših vaseh.

Oves za krmljenje

Oves je med žitom nedvomno najboljša krma za vprežno živino. Oves je zelo tečen, lahko prebavljiv in vsebuje precej tolšče. Med vsemi vrstami žita je najlaže prebavljiv, zato pa tudi ne povzroča kolike in napenjanja. Izkušnje so pokazale, da živali docela prebavijo oves že v dveh urah, medtem ko pšenico, koruzo itd. prebavljajo mnogo dalje. Kar je človeku meso, to je konju oves. Zato moramo skrbeti, da bomo imeli vedno dovolj ovsa za doječo kobilo, za mlada teleta in plemenske bike; zmletega v zdrob s pridom uporabljamo tudi za molzne krave.

Ponudba klavnih prašičev

Po podatkih zavoda za proučevanje razvoja gospodarstva je pričakovati, da v tekočem letu ponudba klavnih prašičev ne bo večja od lanske. Lani je bilo mesečno zaklanih: december — februar 849, marec — maj 521, junij — avgust 436 in september — november 480 pitanih prašičev.

Ing. Dolfe Cizej:

Pravilna vzreja telet — temelj dobre plemenske živine

I. nadaljevanje

Tele popije preveč mleka

Če pustimo teleta sesati, se pogostokrat mleka prenapije. Pa tudi pri napajanju odmerjamo včasih previsoke obroke. To je posebno nevarno v prvih dneh po rojstvu, ko naj bi tele v 3 do 4 obrokih dobilo le 2 do 4 kg mleziva. Če dobi preveč mleka, se del tega mleka ne sesiri v želodcu (imenovanem siriščnik), temveč šele v črevesju. Tam pa takšno mleko »gnije« in povzroča zelo često težko ozdravljive driske. Novejše izkušnje so pokazale, da je popolnoma dovolj 6 do 7 kg polnega mleka na dan. Obroki 8 do 12 kg mleka so le negospodarsko razsipanje dragocene tekočine, ki jo posebno v zimskih mesecih zelo pogrešamo in prav dobro prodamo. Te visoke količine odločno podražujejo vzrejo teleta, nimajo pa drugega uspeha, kot spitano tele. Saj se je zgodilo že dostikrat, da je tele zaradi preobilice mleka tudi poginilo. Teleta naj bodo zato v plemenski in ne v pitovni reji. Zatorej se ne hvalimo, da je dvomesečno tele 150 kg težko! Poskusi z enojajčnimi dvojčki so nedvomno potrdili, da spitana teleta pozneje niso bila nič boljša od normalno krmljenih. Teža v treh mesecih okrog 105 kg in v šestih mesecih starosti okrog 175 kg popolnoma zadostuje!

Mleko za napajanje je prehladno, podajamo ga neredno

Vsaj 14 dni po telitvi mora dobiti tele mleko tako toplo, kakor ga pomolzemo. Zatorej ga takoj po molži vlijemo v posodo za napajanje, kjer je bila poprej topla voda. Po dveh tednih je lahko mleko mlačno, kar velja tudi za posneto mleko. Napajati pa moramo vedno ob strogo določenem času. In to prvi dan 4-krat, nato po 3-krat, od 2. tedna naprej pa le dnevno dvakrat.

Prepozno pričnemo s polaganjem sena in močnih krmil

Že v drugem tednu pričnemo privajati telička na seno in istočasno tudi na močna krmila. Seveda mora biti seno odlične kakovosti (zelo mlado pokošeno in posušeno na stogovju). Slabša je otava ali detelje. To »telečje seno« mora biti posebej spravljeno. Polagamo ga celega. Drobnoživk (bakterij) je skraja v vampu telička še malo, zato tudi ne more prebaviti večjih količin sena. Praktični živinorejci delajo takole: že v 5., nato v 10. in 15. dnevu po rojstvu vzamejo iz gobca krave za 3 prste prežveka in ga porinejo v gobček teletu. S tem se bakterije, ki jih je v prežveku na milijone, v vampu in črevesju hitro namnožijo. Ta način so znanstveno in tudi praktično preizkusili predvsem v Ameriki. Da se teliček navadi na seno, je priporočljivo, da je privezan nasproti starejšemu teletu in se od njega nauči žreti. Nikdar ne smemo teletu dajati slame. Takrat dobi ogromen vamp oziroma trebuh in slabo napreduje. Odlično seno pa je že polovica uspeha pri vzreji telet!

Rekli smo že, da moramo pričeti istočasno s senom tudi s krmljenjem močnih krmil. Teleta navadimo tako, da posipljemo v dno že skoro izpraznjene vedrice ali posode za napajanje nekoliko te krme. Tele jo takoj hlastno poliže. Pozneje pa mora imeti močna krmila stalno na razpolago v posebnih jaselcih ali pritrjeni posodi. Najboljša močna krmila so mešanica zdrobljenega ovsa, ječmena in pšeničnih otrobov. Pozneje, ko prenehavamo s polnim mlekom, lahko dodamo tej mešanici še dobrih oljnih pogač (lanene, bučne, sončnične). V 10. tednu požre tele za 1/2 do 3/4 kg, ob 16. tednih pa okrog 1 do 1 1/2 kg te krmne mešanice. Dobro je, da obroku primešamo malo rudninskih snovi (kostna moka in klajno apno) ter soli, vsega skupaj okrog 2 do 3 % obroka močne krme. To je potrebno predvsem takrat, če krave slabše krmimo in v mleku rudnin ni dovolj.

Tudi naribano peso ali korenje moramo dajati teletom že od 5. ali 6. tedna naprej. To velja predvsem za zimsko krmljenje. Poleti jim pa v tem času položimo že zeleno travo. V začetku so te količine zelo male, v 6. mesecu pa že lahko dobi tele 3 do 5 kg.

(Se nadaljuje)

PRAVNE ZADEVE V PRIMERIH

O zasilnih poteh

III

Sodnik na razpravi, o kateri pripravah smo govorili zadnjič, izreče razsodbo, če je in v kakšni obliki je potrebna pot, hkrati pa določi tudi odškodnino, ki jo je navadno treba plačati že v teku štirih tednov, je pa možno doseči tudi odgoditev do najdalje treh let. Proti odločbi, ki jo mora sodišče dostaviti obema strankama v lastne roke, je seveda možen tudi priziv, ki pa se mora vložiti najkasneje v 14 dneh in v tolikih izvodih, kolikor je pač zainteresiranih strank, ker ima potem vsaka teh strank pravico, da napravi na priziv protispis, v katerem še bolj podkrepi svoje stališče. V primeru, da zmaga prosilec za novo pot, imajo pravico vložiti priziv nasprotniki, ki se ne zadovoljijo z razsodbo, medtem ko prosilec potem v protispisu skuša ovreči njihove trditve in v ta namen lahko navede nove priče, pa tudi nove izvedence.

Ko je odločilo višje sodišče, ima spet vsaka stranka pravico priziva in protispisa, ker končno odloči šele tretja in najvišja instanca. Če gre pri stvari tudi za javne interese, na primer za javne zgradbe, ceste, železnice itd., odda tudi višja javna uprava svoje mnenje, ki navadno tudi obvelja.

Štiri tedne potem, ko postane odločba priznane poti proti odškodnini pravomočna in veljavna, mora sodišče vknjižiti pravico zasilne poti kot breme na zemljiških tistih, ki morajo zasilno pot trpeti, hkrati pa tudi breme plačila odškodnine na zemljišču tistega, ki je zasilno pot dobil; izjema je le, če je upravičenec odškodnino že poprej plačal. Če v odločbi ni bila določena nobena odškodnina, mora sodnik takoj po pravomočnosti odločbe odrediti zemljiškoknjižni vpis priznane zasilne poti v breme tistih zemljišč, preko katerih vodi nova pot.

Taka odločba ima veljavnost tudi za vsakogar, ki pridobi zemljišče z obremembo zasilne poti, vendar pa sme tisti, ki kupuje tako zemljišče na dražbi, odstopiti od dražbe v 14 dneh pred vpisom poti v zemljiško knjigo.

Kdor je pridobil pravico zasilne poti, kakor je popisana v odločbi, je pozneje ne more razširiti, razen takrat, če bi se medtem razmere na škodo te poti močno spremenile. Prav tako se lahko tudi zgodi, da pozneje odpade potreba po priznani zasilni poti. Tudi v tem slučaju ima prav tako kot prej upravičenec poti, ki zahteva razširjenje, zdaj tisti, ki zahteva odpravo poti, pravico zahtevati od sodišča, da to zahtevo preišče in po temeljiti preiskavi po potrebi izda novo odločbo. Pri tem pa se lahko zgodi, da bi tisti, ki se na podlagi novih razmer znebi zasilne poti, moral tistemu, ki je moral prej plačati odškodnino za zasilno pot, nekaj od plačane odškodnine spet vrniti.

Tekom časa je tudi možno, da se obremenjeno zemljišče vsled kakšne potrebne zidave ali preložitve cest in potov popolnoma spremeni. Tudi v takem slučaju ima obremenjeni lastnik pravico, da to naznani sodniji in zahteva drugačno ureditev. Seveda je razumljivo, da mora tisti, ki zasilno pot kljub temu še potrebuje, le-to dobiti priznano preko drugega zemljišča in zaradi tega nikakor ne sme utrpeti škode.

Stroške sodnega postopka mora navadno plačati tisti, ki zahteva zasilno pot in obstoja izjema le takrat, če se nasprotnik iz same nagajivosti brani, da bi dovolil zasilno pot. Če se pa razmere pozneje spremenijo in ima ena ali druga stranka kakršno koli novo željo, odloča o stroških sodišče, ki mora pri tem upoštevati vse okolnosti.

Povsem drugačne kot pri vprašanju zasilne poti pa so razmere pri dovoljenju, ki ga potrebuje lastnik nekega zemljišča, če svojih kmetijskih pridelkov ne more spraviti na svojo zemljo, brez da bi pri tem moral čez tuje zemljišče. Kaj več o tem pa prihodnjič.

SLOVENSKI vestnik

Stran 8 Celovec, petek, 13. januar 1956 Štev. 2 (716)

Izmenjava kulturnih dobrin med tremi sosednimi deželami

Koroška, ki na svojem jugu meji tako ob ozemlje LR Slovenije kot tudi ob Videmsko pokrajino, je v zadnjih letih beležila vsestransko zadovoljive uspehe zlasti na področju kulturne izmenjave. Kulturni referat pri koroški deželni vladi je uspel, navezati redne stike s kulturnimi ustanovami v Sloveniji ter v obmejni italijanski pokrajini, ki so se potem v pestri izmenjavi kulturnih dobrin izoblikovali v redno sodelovanje med Koroško, Slovenijo in Videmsko pokrajino. Da si prebivalstvo vseh teh sosednih si pokrajin iskreno želi medsebojno sodelovanje, so pokazale prireditve, ki so bile vedno izredno dobro obiskane.

Zato je razumljivo, da se bo ta izmenjava nadaljevala tudi v tekočem letu in so zastopniki kulturnega referata pri deželni vladi na razgovorih v Ljubljani in v Vidmu začrtali okvirne smernice za letošnje kulturno sodelovanje med tremi deželami-sosedami. Čeprav načrti za to še niso popolni, je že zdaj razvidno, da bo izmenjava obsegala celo vrsto prireditev.

Program kulturne izmenjave med Koroško in LR Slovenijo je bil določen le načelno, medtem ko bodo o posameznih terminih vodili še nadaljnje razgovore. Predvidoma koncem aprila ali v začetku maja bo v Celovcu spet gostovanje ljubljanske Opere in sta predvidena po en operni ter baletni večer. Komadi, s katerimi bodo nastopili ljubljanski umetniki, ki so celovški publiki še iz zadnjih let v presijajnem spominu, še niso bili določeni, kakor tudi še ni znano, s katero opereto bo celovško Mestno gledališče vrnilo gostovanje v Ljubljani. Istočasno z gostovanjem ljubljanske Opere je v Celovcu predvidena reprezentativna razstava umetnin iz ljubljanskega narodnega muzeja pod naslovom »Slikarstvo 19. stoletja«, ki jo pripravlja upravnik muzeja dr. Dobida, medtem ko bo gostovanje celovških igralcev v Ljubljani spremljala istočasna razstava izbranih del koroške deželne galerije. Poleg tega je v načrtu izmenjava predavanj, na katerih bi nastopili znani literati in znanstveniki obeh dežel.

Kulturna izmenjava med Koroško in Videmsko pokrajino bo po načrtih obsegala razna obojestranska glasbena gostovanja, med katerimi bo za Koroško nedvomno poseben dogodek nastop videmskih filharmonikov, pri katerem bodo sodelovali tudi trije znani italijanski pevci-solisti, na programu pa bodo komadi izrazite italijanske glasbe. Zastopana bo tudi upodabljajoča umetnost in je za mesec april predvidena v Vidmu razstava koroške grafike, junija pa v Celovcu razstava sodobnega slikarstva iz Videmske pokrajine. Za italijansko obmejno pokrajino bo posebnega pomena tudi predavanje prof. Eggerja o izkopaninah na Štalenski gori.

Kakor kažejo okvirni načrti, bo letošnje leto prineslo bogato obogatitev na področju kulturne izmenjave, ki jo bo Koroška nadaljevala s svojimi južnimi sosedami, kar bo nedvomno mnogo prispevalo k poglobitvi medsebojnega sodelovanja tudi na drugih področjih.

Določen je bil kontingent za avstrijsko-jugoslovansko blagovno izmenjavo

Zunanji minister ing. Figl je poročal na zadnji seji ministrskega sveta med drugim tudi o trgovinskih pogajanjih avstrijskih predstavnikov z zastopniki raznih dežel, s katerimi so bile sklenjene nove trgovinske pogodbe. Iz njegovega poročila je razvidno, da je v prvi polovici decembra zasedala mešana avstrijsko-jugoslovanska komisija, ki je določila nove kontingente za medsebojno blagovno izmenjavo v letu 1956, katera bo na obeh straneh znašala 20 milijonov obračunskih dolarjev.

Za isto razdobje je bila blagovna izmenjava z Bolgarijo določena s 14,8 milijona obračunskih dolarjev na vsaki strani, medtem ko je bila trgovinska pogodba z Indijo podaljšana za nadaljnjih 6 mesecev. Prav tako je ministrski svet potrdil zaključek nemško-avstrijskih pogajanj o medsebojni izmenjavi filmov, kjer so po poročilu APA dosegli daljnosežno upoštevanje avstrijskih interesov zlasti glede uvoza nemških tednikov.

Stiri milijone šilingov letno za OZN

V sredo je imel državni sekretar dr. Kreisky v dunajski Uraniji predavanje o velikem pomenu sprejema Avstrije v Organizacijo združenih narodov. Pri svojih izvajanjih je dr. Kreisky govoril tudi o stroških in članarini, ki jih mora Avstrija plačati OZN. Članarina se ravna po celotnem proračunu Združenih narodov. Strokovnjaki menijo, da bo morala Avstrija k temu proračunu plačati letno 4 milijone šilingov. Za državo, ki računa letno z 20 milijardami proračuna in razpolaga s 100 milijardami šilingov narodnega dohodka, je to v primerjavi s prednostmi, ki jih uživa država-članica OZN, le majhen delež, je poudaril dr. Kreisky.

Zapadna Nemčija ponuja Indiji gospodarsko pomoč

Podpredsednik Zapadne Nemčije Franc Blücher, ki se mudi v Indiji, je imel v sredo svoje prve razgovore z indijskim ministrskim predsednikom Pandit Nehrujem. Nato je Blücher obiskal državnega predsednika Prasada ter podpredsednika, ministra za industrijo in ministra za zdravstvo. Včeraj pa je imel razgovore z ministrom za gospodarska vprašanja in kmetijstvo ter z ministrom za obrambo. Državni in ministrski predsednik sta v sredo priredila bankete na čast Blücherju. Blücher je položil tudi venec na grob indijskega političnega voditelja Gandhija.

Na slavnostnem kosilu je Blücher izjavil, da hoče Nemčija gospodarske odnošaje z Indijo razširiti in Indiji tudi nuditi gospodarsko pomoč, kjer bo ta potrebna.

Številni Blücherjevi obiski pri indijskih vladnih predstavnikih so v političnih krogih New Delhija vzbudili pozornost in presenečenje. Različni krogi odkrito izjavljajo, da hoče nemški podpredsednik začeti v Indiji nemško politično in gospodarsko ofenzivo.

Svedska zvišala izdatke za obrambo

Švedski kralj Gustav Adolf IV. je ob otvoritvi nove parlamentarne sezone poudaril, da neutrjeni položaj Švedske ne dovoljuje, da bi zmanjšali oborožitev, pač pa da zahteva zvišanje proračuna v obrambne svrhe v letu 1956.

Proračun za leto 1956 predvideva 11,2 milijarde švedskih kron izdatkov, kar je za 1,3 milijarde kron več kot leta 1955. Za obrambne namene je letos predvidenih nekaj čez dve milijardi kron, in sicer odpade na suhozemsko vojsko 777 milijonov, na mornarico 405 milijonov in na letalstvo 739 milijonov kron. K temu pride še ostanek 200 milijonov kron iz preteklega leta. V obrambne svrhe bo letos uporabljenih 55 milijonov kron več kot lansko leto.

Kam se bo razširilo naraščajoče kitajsko prebivalstvo

Sovjetska zveza zavzema ogromne površine, saj meri njeno ozemlje kar celih 22 milijonov kvadratnih kilometrov. Prebivalstvo Sovjetske zveze cenijo na 220 milijonov. V azijski Rusiji jih od tega živi samo 60 milijonov. Naravni prirastek ni tako velik, kakor je bil pred vojno, ko je na 1000 prebivalcev prišlo 40 novorojenčkov. Danes se v Sovjetski zvezi rodi 25 otrok na 1000 prebivalcev. V razdobju med letom 1939 in 1950 je znašal naravni prirastek okoli 4 milijone ljudi na leto, medtem ko se je ta prirastek pozneje zmanjšal. Malenkov je nekoč izjavil, da znaša v sedanjem času približno 2 milijona letno.

Kitajska zavzema okoli 10 milijonov kvadratnih kilometrov, prebivalcev pa šteje že danes okoli 600 milijonov. Cenijo, da se na 1000 ljudi rodi 40 otrok na leto. Kljub visoki umrljivosti raste prebivalstvo na Kitajskem z veliko naglico. Če se bo prebivalstvo Kitajske množilo v sedanjem razmerju, bi leta 2000 doseglo že okoli 1 milijardo.

Nastaja vprašanje, s katerim se bavijo državniki in znanstveniki, v katero smer se bo razširilo kitajsko prebivalstvo, ali proti jugu ali proti severu. Ker so ogromne površine azijske Rusije redko naseljene, bi redka naseljenost utegnila privabiti Kitajce. Tudi Hruščev, glavni tajnik komunistične stranke Sovjetske zveze, je ob povratku iz svojega potovanja iz Pekinga izjavil in opozoril na širne površine zemlje v sovjetski Aziji, ki niso dovolj gosto naseljene. Izjavil je, da je v ruskih azijskih deželah še vedno prostora, če bi se sovjetsko prebivalstvo dvignilo tudi na 300 milijonov. Dejal je, da je ruska Azija bogata, da Rusi ne bodo zapustili teh dežel in da bo Sovjetska zveza toliko močnejša, čim večji bo sovjetski narod.

Vašo skrb pri živini Vam prevzame zavarovalnica avstrijskih zveznih dežel

Tierversicherung der Versicherungsanstalt der Österreichischen Bundesländer Wien, I. Schottengasse 1

zavarujemo govejo živino in konje

zastopnik za Vaš kraj je Oberinsp. Otto RASSL, Blatograd - Moosburg 5 in Ferdo HOBEL Miklavčevo - Miklauzhof

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 20.00, 22.00, 24.00.

Sobota, 14. januar:

5.40 Oddaja za kmete — 6.05 Veseli zvoki — 7.00 Pestri zvoki za jutranjo uro — 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca (slov.) — 10.00 Gospodinjski magacin — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.02 Pestro mešano — 14.30 Pozdrav nate — 16.15 Odlični izbor — 17.10 Oddaja presenečenj — 18.00 Iz parlamenta — 19.30 Kaj se je zgodilo ta teden.

Nedelja, 15. januar:

6.20 Za vesele ljudi — 7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 8.00 Dobro razpoloženi v nedeljo dopoldan — 8.20 Oddaja za kmete — 11.05 Veselje in zabava za vse ljudi — 13.45 Iz domovine: Vesela oddaja za mesto in podeželje — 14.30 Pozdrav nate — 17.00 Plesna godba — 19.00 Športne vesti — 20.00 Če v nedeljo zvečer vaška godba igra.

Ponedeljek, 16. januar:

5.50 Oddaja za kmete — 6.05 Pestri zvoki — 7.00 Pestri zvoki za jutranjo uro — 8.45 Zapiski iz domovine — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magacin — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.02 Pestro mešano — 14.00 Poročila, objave. Za našo vas (slov.) — 14.30 Knjižni kotiček — 16.20 Znanje za vse — 18.00 Sami šlagerji — 18.45 Pesmi Leder-Lisičjaka v priredbi Luke Kramolca (slov.) — 20.10 Glasba za milijone.

Torek, 17. januar:

5.50 Oddaja za kmete — 6.05 Pestri zvoki — 7.00 Pestri zvoki za jutranjo uro — 8.45 Zdravi človek — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magacin — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.02 Pestro mešano — 14.00 Poročila, objave. Obisk pri otrocih pri Božjem grobu pri Pliberku (slov.) — 16.20 Znanje za vse — 18.00 Sami šlagerji — 18.15 Domači zvoki.

Sreda, 18. januar:

5.50 Oddaja za kmete — 6.05 Pestri zvoki — 7.00 Pestri zvoki za jutranjo uro — 8.45 Iz ženskega sveta — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magacin — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.02 Pestro mešano — 14.00 Poročila, objave. Poje fantovski kvartet iz Šmarjete v Rožu (slov.) — 16.20 Znanje za vse — 18.15 Domači zvoki — 18.35 Gospodarski komentar — 18.45 Za dobro voljo (slov.).

Četrtek, 19. januar:

5.50 Oddaja za kmete — 6.05 Pestri zvoki — 7.00 Pestri zvoki za jutranjo uro — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magacin — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.02 Pestro mešano — 14.00 Poročila, objave. Študent na poti v paradiž (slov.) — 16.20 Znanje za vse — 18.30 Govori UNESCO — 18.35 Gospodarski komentar — 20.10 Koroška domovinska oddaja.

Petek, 20. januar:

5.50 Oddaja za kmete — 6.05 Pestri zvoki — 7.00 Pestro mešano za jutranjo uro — 8.45 Domovina in čas — 10.10 Gospodinjski magacin — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.02 Pestro mešano — 14.00 Poročila, objave. Spominjajmo se V. Vodnika in I. F. Baraga (slov.) — 16.20 Znanje za vse — 18.30 Agrarno-politični pregled — 18.45 Za delopust (slov.).

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 14. januar:

7.10 V zabavnem ritmu — 11.05 Gospodinjski nasveti — 11.15 Slovenske narodne pesmi pojeta Planinski oktet in ženski zbor — 12.30 Kmečka univerza — 13.30 Melodije za prijetno razvedrilo — 14.35 Želeli ste — poslušajte! — 15.15 Zabavne melodije — 16.00 Nove knjige — 18.35 Jezikovni pogovori — 20.00 zabavni večer.

Nedelja, 15. januar:

6.00 Vedre in poskočne melodije — 7.35 Jutranja serenada — 8.00 O športu in športnikih — 8.15 Pisan spored slovenskih narodnih pesmi — 10.00 Družinski pogovori — 12.00 Pogovor s poslušalci — 13.30 Pol ure za našo vas — 14.00 Želeli ste — poslušajte! — 16.00 Po naši lepi deželi — 18.20 Melodije, ki jih radi poslušate — 20.00 Večerni operni koncert.

Ponedeljek, 16. januar:

6.35 Pohorski fantje pojo in igrajo — 7.10 Zabavni zvoki — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Koncertni valčki — 13.30 Slovenske narodne pesmi in napeve pojo in igrajo Kmečka godba in vokalni kvartet — 14.35 Želeli ste — poslušajte! — 15.30 Še pomnite, tovariši? — 15.45 Partizanske pesmi — 16.00 Zdravstveni nasveti — 18.50 Tangi in passodobli — 20.00 Kulturni pregled.

Torek, 17. januar:

6.35 Priljubljene popevke — 7.10 Vedre melodije — 11.05 Gospodinjski nasveti — 12.00 Pojejo različni ljubljanski zbori — 12.30 Kmečka univerza — 12.40 Nekaj opernih arij — 13.30 Od melodije do melodije — 14.35 Želeli ste — poslušajte! — 15.15 Igra trio Kampič — 15.30 Utrinki iz literature — 18.30 Športni tednik — 20.10 Poje slovenski oktet.

Sreda, 18. januar:

6.35 Jutranji orkestralni spored — 7.10 Glasba za dobro voljo — 11.05 Gospodinjski nasveti — 11.15 Igra tamburaški orkester iz Ljubljane — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.30 Šiptarske, makedonske in bosanske narodne pesmi — 14.35 Želeli ste — poslušajte! — 15.30 Utrinki iz literature — 15.45 Pojo mladinski zbori — 16.00 Družinski pogovori — 18.35 Zanimivosti iz znanosti in tehnike.

Četrtek, 19. januar:

6.35 V glasbi po svetu — 7.10 V zabavnem ritmu — 11.05 Gospodinjski nasveti — 12.30 Kmečka univerza — 12.40 Poje moški in ženski zbor Prešeren iz Kranja — 14.25 Ljudsko prosvetni obzornik — 14.35 Želeli ste — poslušajte! — 15.15 Igra trio Dorko Škoberne — 15.30 Iz mladinske književnosti — 15.45 Lepe melodije — 16.00 Gospodinjski omnibus — 18.10 Pesem skozi stoletja — 20.00 Mladinska oddaja.

Petek, 20. januar:

6.35 Lahka glasba — 7.10 Klavir v ritmu izvaja kvartet Robežnik — 11.05 Gospodinjski nasveti — 12.00 Slovenske pesmi — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Popevke v ritmu — 14.25 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.35 Želeli ste — poslušajte! — 15.45 Poje Gorenjski vokalni kvintet — 16.00 Modni kotiček — 18.15 Narodne in domače pesmi in plese iz avstrijskih pokrajin pojo in igrajo ansambli iz Salzburga.